

Csiky Gergely

Buborékok

(1884)

Vígjáték három felvonásban

Játszó személyek

Solmay Ignác, földbirtokos	
Szidónia, neje	
Béla, országgyűlési képviselő	gyermekeik
Szerafin, Rábay neje	
Róbert	
Gizella	
Aranka	
Rábay Miklós, osztálytanácsos	
Morosán Demeter	
Tamás, fia	
Özvegy Sereczkyné	
Chupor Aladár	
Hámor	
Malvin, neje	
Gombos, ügyvéd	
Bangó, kereskedősegéd	
Adolf, inas	Solmaynál
Relli, szobaleány	
András, inas	Rábaynál
Betti, szobaleány	
Vendégek	

Történik a fővárosban. Az első és harmadik Solmay lakásán,
a második felvonás Rábay lakásán

ELSŐ FELVONÁS

Terem. Fényűző bútorzat. A fenékszínen két nagy ajtó; az egyik a főbejárás, a másik egy nagy terembe nyílik. Jobbra-balra ajtó. Balra ablak

ELSŐ JELENET

Solmay, Relli

(Bal felől hosszas, erős csengetés hallatszik)

SOLMAY *(jó jobbról)* Micsoda kolompálás ez megint?

RELLI *(futva jó a középről)* A nagyságos asszony és a kisasszonyok öltözködnek a mai estélyre. *(El balra)*

SOLMAY *(magában)* Vagy úgy! Öltözködnek? Ez a nő életének legszebb, legmagasztosabb, legszentebb pillanata, mint a feleségem szokta mondani. *(Balról Szidónia szava hallatszik: „Relli, a csipkéimet!”)* A feleségem hangja! Akkor is üldöz, ha nem látom. Mikor lesz már pihenésem? *(A pamlagra veti magát)*

MÁSODIK JELENET

Solmay, Róbert, Adolf

(Adolf meggyújtott lámpákat hoz, elhelyezi az asztalokon, rendezi a szobát, kinyitja a belső terem ajtaját)

RÓBERT *(középről jó)* Ej, be rosszkedvű vagy, papa! *(Mellé ül)* Fogjunk kezet, én meg dühös vagyok. Képzeld csak, mily gyalázatosan rászedett az a nyomorult King Arthur!

SOLMAY Ki az ördög az a King Arthur?

RÓBERT Nem ismered? Hát a paripám, a versenylovam. Hogy ápoltam, hogy treníroztam, hogy dédelgettem a nyomorultat! És képzeld, a tegnapi futtatáson mindig az utolsó volt, becsületemre, a legutolsó. Pedig fogadtam rá - de még mennyit, és vesztettem, de még mennyit! *(Adolf megáll hátuk mögött, és a beszélgetést hallgatja)*

SOLMAY *(felugrik)* Már megint? *(Adolfhoz fordul)* Nem szíveskednél elhordani magadat?

ADOLF Nagyságod óhajtása számomra parancs. *(El)*

RÓBERT *(papírt vesz ki zsebéből)* Nézd, papa, rendszerető ember vagyok, felírtam minden tartozásomat - az összeadás egészen helyes. *(Eléje tárja a papírt)* Ennél több nem kell - egy krajcárral sem kell több.

SOLMAY Tessék! Ez a második! (*Balra mutat*) Ott az asszony és a leányok ruhái, csipkéi, ékszerei, itt a fiam lova és adósságai (*zsebére üt*), itt meg a fizetés... Én persze csak azért vagyok a világon, hogy fizessenek!

RÓBERT Ez a természet rendje, papa: az apák kifizetik fiaik adósságait. (*Megöleli Solmayt*) Aztán úgyis csak kölcsönkérem. Visszafizetem, minden rendkívüli kiadást megtérítek, mielőtt megcsinálom a fényes partit. (*Béla kinyitja a középajtót, s állva marad*)

SOLMAY Micsoda fényes partit?

RÓBERT Hát azt, amelyikre várok. Még nem tudom, hol rejtezik, de majd csak előkerül valamikor. Hiszen mindnyájan ebben dolgozunk. Fényes parti - ez a mi életünk célja, tevékenységünk rugója és jövőnk reménye. Szóval ez a hivatásunk. A mama kiöltözteti és kiállítja a leányokat, s várja számukra a gazdag férjet, mi, fiúk uraskodunk, gavalléroskodunk, csillogunk, és várjuk a gazdag feleséget - aztán majd csak megélünk valahogy.

HARMADIK JELENET

Előbbie, Béla

BÉLA (*előreje az ajtótól*) Elég! Hogyan hallgathatod, atyám, ez éretlen gyermek cinizmusát? Így beszélni a házasságról, e szent és felséges intézményről! Silány üzletté aljasítani e magasztos frigyet, mely a lelkek egyesülése és az emberi társadalom alapja! Elég legyen! Mellesleg értesítlek, atyám, hogy a szép Sereczkynével végre megegyeztem, és nőül fogom venni.

SOLMAY (*elszörnyedve*) Megbolondultál?

RÓBERT (*kacagva*) No, papa, én még csak az elméletet állítottam fel, de ő már a kész eredménnyel lép eléd. Tessék választani!

SOLMAY Reménylem, nem beszéltél komolyan.

BÉLA Én mindig komolyan beszélek.

SOLMAY De hiszen éppen most szónokoltál nagy hévvel azok ellen, kik a szent házasságot üzérkedéssé aljasítják. Hát te ugyan miért veszed el Sereczkynét, ha nem a pénzéért?

BÉLA Az egészen más.

SOLMAY De én nem egyezem bele! Halljátok, fiúk, én nem sokat avatkoztam be nevelésükbe, anyátok mindent a maga kezébe vett, s engem szóhoz sem engedett jutni - de (*körülnéz*) most nincs jelen -, most már én is kinyitom a számat. A leányokkal tegyen anyátok, amit akar; meglehet, jobban ért hozzá; de a fiaim sorsába nekem is van beleszólásom, és ha látom, hogy mind a ketten szamarak vagytok, majd zablát vetek a szájatokba. Úgy!

BÉLA Figyelmeztetlek, atyám, hogy nagykorú vagyok, s mint országgyűlési képviselő szuverén jogokat gyakorlok. A mai estélyen kihirdetjük az eljegyzést. Tedd hát magad illő apósi hangulatba. Viszontlátásra! (*El*)

RÓBERT Ölelj meg, papa, én mégis többet érek, mint ez a komoly, józan fiad. (*Megöleli Solmayt*)

NEGYEDIK JELENET

Előbbiek, Szidónia

- SZIDÓNIA   Itt vagyok, felöltöztem... Ah, rossz fiú! Két nap óta nem láttalak. Mit csináltál azalatt?
- SOLMAY   Adósságot!
- RÓBERT   *(kezet csókol Szidóniának)* Mama, ez a toalett valóban fölséges.
- SZIDÓNIA   *(a tükörben nézve magát)* Te kis hízelgő! Egyszerű és olcsó, de van egy kis ízlésem. Ezt is csak leányaim kedvéért viselem, hogy mintát mutassak nekik... Ah! ha saját hajlamaimat követhetném! *(Solmayhoz)* Adósság! Oh! Náci, hogy tudod ezt a csúf szót fennhangon kiejteni? Mily közönséges! Ha adósságot csinált, ki kell fizetni - voilá. *(Tovább nézi magát a tükörben)*
- RÓBERT   Ez ellen nincs föllebbezés, papa. *(Solmaynak adja az írott ívet, melyet az mérgesen zsebébe tesz)*
- SOLMAY   *(súgva)* Mondd meg legalább anyádnak, hogy Demeteréket is meghívtam a mai estélyre.
- RÓBERT   Mama, van szerencsém jelenteni, hogy Morosán Demeter feljött Pankotáról, és őt is meghívtuk a mai estélyre.
- SZIDÓNIA   Ah! mily tapintatlanság! Náci, ebben a te kezedre ismerek... Ily közönséges ember!...
- SOLMAY   Micsoda közönséges ember! Tisztességes ember, ki becsületes munkával szerzi a pénzt, s nem pazarolja el oktanul, mint...
- SZIDÓNIA   *(feléje fordul, harcra készen)* Mint... mint... mint micsoda?
- SOLMAY   *(fojtott dühvel, elhúzódva)* Mint - senki.
- SZIDÓNIA   Már azt gondoltam, célzást akarsz tenni.
- SOLMAY   Isten mentsen!
- RÓBERT   De csakugyan, mama, mi kifogásod van Demeter bácsi ellen?
- SZIDÓNIA   Nem elég, hogy hajdan ispán volt nálunk? És oly közönséges, oly gemein!
- RÓBERT   Igen ám, de most már önálló ember, nagy vállalkozó - és távoli rokonunk.
- SZIDÓNIA   Ugyan hallgass ezzel a távoli rokonsággal. Hiszen éppen ez a legborzasztóbb. Nőül vette atyádnak valami hetvenhetedik szegény rokonát, s azóta még engem is sógorasszonynak mer szólítani. Még csak az van hátra, hogy ma este vendégeink előtt is a családfáját kezdje magyarázni.
- SOLMAY   Amint mondá, vidékünkön a kormány pályázatot hirdetett a Körös-szabályozási munkálatokra, és Demeter szeretné elnyerni az engedélyt. Azért jött fel Pestre, s kért engem, hogy mutassam be vőmnek, ki ez ügyben előadó a minisztériumban. Nem tehettem hát egyebet, mint hogy meghívtam az estélyre, hol Rábayval találkozhatik. No, elég ez a magyarázat?
- RÓBERT   Annál inkább elég, mert Demeter bácsi fiát is elhozta magával, s ha nem csalódom, a mi Gizellánk nagyon meg fog örülni a jó Tamásnak.
- SZIDÓNIA   Gizella sokkal finomabb ízlésű leány, hogysem örülni tudna egy Tamásnak.

RÓBERT Nono, mama, tavaly nyáron, míg Pankotán laktunk, nagyon sokat nézték egymást, s Tamás nekem nagy titokban megvallotta, hogy szerelmes húgomba.

SZIDÓNIA És nem hívtad ki párbajra?

RÓBERT Nem én, hanem biztattam, hogy kérje meg minél előbb a kezét, mert egy pesti szezon alatt neki is úgy elmehet az esze, mint nekünk...

SZIDÓNIA Náci! És te nyugodtan tudod hallgatni e beszédet?

SOLMAY A lehető legnyugodtabban.

ÖTÖDIK JELENET

Előbbiek, Gizella, Aranka balról, Adolf középről

GIZELLA Készen vagyunk.

SZIDÓNIA Ah! ah! nagyszerű! elragadó! *(Megfogja kezeiket)* Gyorsan a tükör elé! Náci! nem vagy elragadtatva?

ADOLF *(belép)* A divatárus segédje az előszobában várakozik a számlával. *(El)*

SZIDÓNIA *(mialatt mindhárman a tükörben nézik magukat, Solmayhoz)* Ez a te dolgod, édesem.

SOLMAY Most már én is el lehetek ragadtatva. *(El a középén)*

RÓBERT Mama, te igazságtalan vagy leányaid iránt. Még mind elhomályosítod őket...

SZIDÓNIA Ej, kis csintalan, jóvá akarod tenni előbbi baklövésedet, ugye?

ARANKA Megint bakot lőtt?

RÓBERT De még milyent! Azt mertem mondani, hogy Gizella örülni fog, ha ma estére Tamással találkozhatik.

GIZELLA *(hirtelen visszafordul a tükörtől, felvillanó örömmel)* Itt van?

RÓBERT Ugye borzasztó hír? Mama, vigasztald meg szegény Gizellát! Viszontlátásra! Megyek öltözni. *(Nevetve el)*

GIZELLA Mama, igazat mondott ez a bolondos fiú?

SZIDÓNIA Mit törődöl vele, kedvesem? Egy Tamással! Csak nevetségessé ne tegyen vendégeink előtt. Mi ez? Elfordítod a fejedet? Menj, menj, te nem vagy az én leányom...

ARANKA *(a tükörben nézi magát)* Mama, nézd csak, eléggé megfeszül a derekam? Chupor Aladár azt mondta tegnap, hogy olyan termetem van, mint egy antik szobornak.

SZIDÓNIA *(Arankát nézve)* Elragadó vagy! *(Gizellához)* Tanulj húgodtól! - Ez már tudja, mivel kell egy nagyvilági fiatal leánynak törődnie.

HATODIK JELENET

Előbbiek, Rábay, Szerafin, Solmay

- SZIDÓNIA *(elējök megy)* Ah, mily szép, hogy oly korán eljöttetek, kedves gyermekeim! *(Megcsókolja Szerafint, Rábaynak kezét nyújtva)* Rossz ember, úgylis olyan ritkán hozza ide kis feleségét. *(Szerafin megcsókolja Gizellát és Arankát. Rábay kedvetlenül oldalt megy, és a pamlagra ül. Solmay hozzá megy, s némán, hosszasan rázza kezét)*
- SZERAFIN Milyen nagyszerűen vagytok öltözve, leányok.
- GIZELLA A te ruhád is felségesen áll, Szerafin.
- SZERAFIN *(megvetőleg)* Otthon tákolták össze régi ruháimból.
- ARANKA Hát te nem dolgoztatsz Webernél?
- SZERAFIN Leánykoromban tehettem, de most nagyon drága nekünk.
- SZIDÓNIA *(Rábayt tréfásan megfenyegetve ujjával)* Ej, ej, mit hallok, rossz ember? Négyhónapos házasság, és már panaszra adunk okot a kis feleségnek?
- SZERAFIN *(hidegen)* Oh, nekem nincs okom panaszkodni férjem ellen. Elég nagylelkűen gondoskodik élvezetemről. Tegnap is színházba akart vinni, zártszékbe.
- SZIDÓNIA Zártszékbe! Ah! mindjárt elájulok. Miklós! Miklós! Szerafin nincs ehhez szokva. Nekünk a színházban vagy páholyba kell mennünk, vagy sehova.
- SOLMAY De mennünk kell.
- SZIDÓNIA Igenis, kell. Ha egészen feláldozzuk magunkat férjeinknek, ha az ő számukra takarékoskodunk, zsugorgatunk, nélkülözünk, megkívánhatjuk, hogy néha-néha egy kis szellemi élvezetet is nyerjünk... Leányok, menjetek az elfogadó terembe, nemsokára gyűlni kezdenek vendégeink. *(Gizella, Aranka el a fenékszíni bal ajtón)* Nem akarom, hogy tanúi legyenek e jelenetnek, örökre elmenne kedvök a házasságtól... *(Megfenyegetve Miklóst ujjával)* Rossz ember, minő haragos arccal ül ott, ahelyett, hogy sietne a kis feleség lábaihoz, javulást ígérni és kiengesztelni szegénykét. Nem mondhatom, hogy az én férjem mintája az ideális férjeknek, nem kívánok hát valami túlságos sokat, ha arra kérlek, hogy igyekezzél legalább őt utánozni.
- SOLMAY *(halkan Rábayhoz)* Megtiltom, hogy engem utánozz.
- SZIDÓNIA Halljuk hát, mi történt! Szólj, kedves leányom, mi panaszod van férjed ellen? Mert tudom, hogy férjed a hibás, mindig a férjek a hibásak. Halljuk a vádpontokat.
- RÁBAY Mire való ez a komédia? Ha bajom van nőmmel, nincs közvetítésére szükségem.
- SZERAFIN No, látod, mama? Aztán ne legyek boldogtalan! Semmi örömem, semmi mulatságom, régi ruháimat hordom, és mégis minden tette azt mutatja, hogy nem boldog velem.
- SZIDÓNIA *(elszörnyedve)* Náci! hallod, ő nem boldog.
- SOLMAY *(Rábayhoz)* Hogy mersz te nem lenni boldog a leányommal? *(Súgva)* Az ostrom erősül, ne hagyd magadat!

SZERAFIN És folytonosan féltékenységgel gyötör. *(Sírva fakad)*

SZIDÓNIA No, kis bohó, az nem oly nagy baj. Csak okot ne adj rá. Atyád is féltett engem, még most is félt, s mégis mily boldogok voltunk. Ugye, édesem?

SOLMAY *(halk nyögéssel)* Oh igen!

SZERAFIN *(sírva)* És legcsekélyebb kívánságomat sem teljesíti!

SZIDÓNIA Ez már hiba, ez nagy hiba. A családi boldogságnak legfőbb feltétele, hogy a férj nejjének minden kívánságát teljesítse. Vegyetek rólunk példát. Én akármit kérek férjemtől, bizonyosan megteszi, azért vagyunk oly boldogok. Például most is nagy kedvem jött új divatú gyémánt fülbevalókra, magam és a két leány számára. Csak egy szót kell szólnom férjemnek, és holnap megkapom. Ugye, édesem? *(Súgva)* Vigyázz, leányod boldogságáról van szó.

SOLMAY Oh igen, mindenesetre... *(Súgva)* De nem komolyan, ugye?

SZIDÓNIA *(halkan, nagy eréllyel)* Igenis, komolyan; leányom érzelmeit nem fogom tréfára használni. *(Fenn)* Köszönöm, édesem. Valóban jó példát adsz vődnek. Csókolj meg, édesem.

SOLMAY *(félre)* Még ezt is! *(Megcsókolja Szidóniát, félre)* Minek nincs kitéve az ember gyermeke boldogságáért!

SZIDÓNIA Utánozzatok minket, kedveseim, s így mindig szent lesz közöttetek a béke! Holnap majd meglátogatunk, az új gyémánt fülbevalókkal, hogy lássátok, mily gyorsan beváltja férjem ígéretét... *(Solmay szólni akar, Szidónia befogja száját)* Nem, nem, édesem, több ajándékot nem fogadunk el, elég egyszerre ennyi... Vendégeinket kell fogadnom! Pá, Nácikám, pá! *(El)*

SZERAFIN *(egy ideig némán áll Rábay előtt, mintha megszólítását várná, azután kezével és fejével durcás mozdulatot téve el Szidónia után)*

HETEDIK JELENET

Solmay, Rábay

SOLMAY *(dühösen)* Tessék! Ennek is én fizetem meg az árát! Reménylem, lesz annyi eszed, és nem fogsz utánozni engem.

RÁBAY Miért nem követed magad e bölcsességet?

SOLMAY Eh! én már meg vagyok törve. Megtört a sok háború és vereség. A sok szcena! Tudod te, mi az a szcena? Mikor az asszony sír, görcsöket kap, megátkozza azt az órát, melyben beléd szeretett, széttepi a zsebkendőjét, és azzal fenyeget, hogy leugrik a harmadik emeletről... Én ezen mind keresztülmentem. Pedig egyszer sem akart igazán leugrani... Most már hallgatok, magamba fojtom dühömet... Nézd ezt a keblet - ez egy vulkán -, harminckét esztendő lávája forrong, kavarog benne. Okulj rajtam, és ne engedj! Halljuk, ma is mi volt oka Szerafin haragjának? Mi bajotok volt egymással?

RÁBAY Az ékszerésznél tudtom nélkül nagy bevásárlásokat tett, én nyomára jöttem, szemrehányásokat tettem neki, erre ő...

SOLMAY Sírva fakadt, és azt mondta, hogy jól van, eladja meglevő ékszereit is, és ha őt csupán szakácsnénak vetted el, csak mondd ki bátran, hogy tudja mihez tartani magát.

RÁBAY Valóban ezt mondta. Honnan tudod?

SOLMAY Családi hagyomány. Elégszer hallottam az anyjától, megtanulhattam könyv nélkül. Mondd csak, emlegette már a harmadik emeletet?

RÁBAY Még nem, hanem duzzogott, és az egész úton nem szólt hozzám.

SOLMAY Az első stádium. Légy erős, Miklós, ne engedd, hogy a harmadik emeletig jusson, mert akkor veszve vagy. Könnyen teheted, idősebb vagy Szerafinnál, több az eszed és az erőd. Látod, nálam is baj volt, hogy a feleségem öregebb, mint én... Az Istenért! meg ne mondd neki, hogy elárultam ezt a családi titkot... Csitt! Valaki jó.

NYOLCADIK JELENET

Előbbieket, Demeter, Tamás középről jönnek

DEMETER Jó helyen járunk?

SOLMAY Éppen jókor. *(Rábayhoz)* Morosán Demeter, a jó Demeter, kiről annyit beszéltem... Jöjjön, Demeter, vőm nagyon fog örülni, hogy megismerheti... Ez itt a fia, Tamás, nagyon derék fiú...

DEMETER Megyei aljegyző, minden iskolát kitanult, a megyei közgyűlésen zajos helyeslések között szónokolt - büszke vagyok rá, büszkébb, mint magamra.

RÁBAY *(kezét nyújtva mindkettőnek)* Valóban annyi jót hallottam már önökről, hogy mint kedves régi ismerőseimet üdvözölhetem.

DEMETER Zajos helyeslés. Sokszor olvastam Rábay úr nevét a közgazdasági rovatban, mint rendíthetetlen és hozzáférhetetlen tisztviselőt. Ezt szeretem. És mikor olvastam, hogy házasságot kötött Solmay Szerafinnal, azt mondtam: helyes, a zsák megtalálta foltját. Mert tudja, Rábay úr, én imádom a Solmay családot, és ők is imádnak engem. Solmay sógor is imád... A felesége is imád... Igaz, erről jut eszembe, hogy a nagyságos sógorasszonynak még nem mutatam be kézcsókos hódolatomat. Képzelem, mennyire fog örülni!

SOLMAY Magam is azt hiszem... *(Rábayhoz)* A jó Demeternek egy nagy kérése lesz hozzád, melyet én is szíves figyelmedbe ajánlok.

RÁBAY Szolgálatára állok, ha tetszik, azonnal *(Jobbra mutat)* Talán itt, ez oldalszobában, senki sem fog háborgatni...

DEMETER Milyen jó ember! *(Kezét nyújtva Rábaynak)* Ugye nem aprehendálja, ha sógornak szólítom, mikor én arra oly büszke vagyok?

RÁBAY *(megrázza Demeter kezét)* Higgye el, én is büszke vagyok rá.

DEMETER Belevág a családba, melynek távolról tagjának lehetni legfőbb büszkeségemet képezi. Mert tetszik tudni, a dolog így áll: Solmay úr nagyapjának unokatestvérét, Solmay Dorottyát házastársul vette Kóspallagi Dániel. Kós-

pallagi Dániel édestestvére, Katalin pedig férje által nagynénje volt az én boldogult feleségemnek, Magdolnának. Ez csak elég világos? *(Súgva Tamáshoz)* Gizellát még ne tűzzük napirendre?

- TAMÁS *(súgva)* Az égre, atyám, hallgass! Nem rohanhatunk ajtóstól a házba.
- DEMETER *(előugrik Tamás mellől)* Nem rohanhatunk ajtóstul a házba. Egyelőre végezzük az üzleti dolgokat.
- RÁBAY *(kinyitva az oldalajtót)* Ha úgy tetszik, Demeter sógor, rendelkezésére állok.
- DEMETER *(hevesen megrázza Solmay kezét)* Véleményem szerint azt vélem, hogy egyelőre ne tudósítsuk a nagyságos sógorasszonyt jelenlétemről. Élvezni akarom kellemes meglepetését. *(El jobbra Rábay után)*

KILENCEDIK JELENET

Solmay, Tamás

- SOLMAY *(magában, kezét dörzsölgetve)* Legalább meg fogja szekírozni feleségemet. És ez nekem jólesik. *(Fenn)* Mulasson, Tamás öcsém, míg atyja dolgát végezi.
- TAMÁS Róbertet várom. Azt ígérte, hogy ő fog bevezetni e sok ismeretlen közé.
- SOLMAY Éppen itt jő.

TIZEDIK JELENET

Előbbie, Róbert

- RÓBERT Gyűlnek már a vendégek. Isten hozott, Tamás pajtás! *(Karon fogja)* Jer velem a terembe, minden szép leánynak bemutatlak.
- SOLMAY Vigyázz magadra, bolondot ne tégy.
- RÓBERT Ne félj, papa, elég egy napra egy bolondság, s ezt már elkövette a te másik, komoly, józan fiad. *(El Tamással a terembe)*

TIZENEGYEDIK JELENET

- SOLMAY *(egyedül)* Az igaz, hogy nagy bolondot követett el! És nem gátolhatom meg - az anyja el lesz ragadtatva a fényes partitól... De mégis sajnálom azt a fiút... Nem, azért sem sajnálom, nagy tökfilkó, megérdemli a sorsát... És ez csinál törvényeket az országnak!... Az igaz, hogy meg is látszik az országon. *(A terem felé néz)* A feleségem és a jövőendő menyem. Erre tartanak. Tatárjárás egyesülve sáskapusztítással.

TIZENKETTEDIK JELENET

Sereczkyné, Szidónia, Béla, Solmay félrehúzódik

- SERECZKYNÉ *(Bélához)* Nem, ön borzasztó ember! Ily hirtelen, ily készületlenül a világ nyelvére kerülni! Engedjen legalább lélegzethez jutnom. Nem, az nem lehet, az lehetetlen!
- BÉLA *(nyugodt méltósággal)* Óhajtom, hogy a világ minél előbb megismerje boldogságomat.
- SERECZKYNÉ Mily mohó! Mily türelmetlen! Nagyszerű! Tudja-e, hogy félni kezdek öntől? Két hónap múlva - nem bánom. De most rögtön - lehetetlen. Még mindig első férjem gyászát viselem szívemben. Nézze ezt a gyémántgyűrűt. Múlt karácsonykor küldte ajándékba boldogult férjem mamája. *(Fájdalmasan égre emelt szemekkel)* Jegygyűrű a másvilágra... És most! Menjen, menjen! *(Szidóniához)* Ments meg, kedvesem, fékezd meg ezt a rettenetes embert!
- SZIDÓNIA Bélának igaza van. Oly boldoggá tesz mindnyájunkat e házasság, úgy szeretünk, oly büszkék vagyunk rád - miért rejtegezzük a világ elől? Hadd pukkadjanak meg az irigyek! *(Solmayhoz, aki el akar osonni)* Náci, maradj!
- SOLMAY *(magában)* Oh, pokoli kínszenvedés!
- SERECZKYNÉ Jó napot, Solmay, jó napot, jó napot! *(Szidóniához)* Te is? Ah, szegény, gyöngye fiatal asszony, én! Mit tegyek ily hatalmas ostrom ellen? Rabláncra ver ez a borzasztó ember. *(Égre emelt szemekkel)* Bocsáss meg nekem, te dicőült szellem, ott a magasban! Tegyetek hát velem, amit akartok. *(Megcsókolja Szidóniát, Bélát újjával fenyegetve)* Ön még várhat, gonosz! *(Solmayhoz megy, és meghajtja előtte fejét)* Atyám! áldását!
- SOLMAY *(ijedten)* Mi tetszik?
- SZIDÓNIA *(súgva)* Légy boldog!
- SOLMAY Boldog vagyok... Fogadja áldásomat, nagysád!
- SZIDÓNIA *(súgva)* Csókold meg a homlokát.
- SOLMAY *(félre)* Még ez is! *(Megcsókolja Sereczkyné homlokát)*
- SZIDÓNIA Életemnek legszebb napja ez. Saját esküvőm óta nem voltam ily boldog. *(Solmayhoz)* Csókoldj meg, édesem.
- SOLMAY *(félre)* Ma rossz napom van. *(Megcsókolja Szidóniát. Félre)* Nem bírom tovább, megüt a guta. *(El)*
- SZIDÓNIA Életem legszebb álma teljesült, midőn téged leányomnak nevezhetlek. *(Kitárja karjait)* Leányom!
- SERECZKYNÉ *(Szidónia keblére repül)* Mamám!

TIZENHARMADIK JELENET

Előbbiek, Gizella, Aranka, több vendég, majd Róbert, Tamás

- GIZELLA *(a terem ajtajában)* Mit látok! *(Hátraszól)* Jertek csak, nagyszerű meglepetés! *(Bejő, utána a többiek)*
- SERECZKYNÉ Ah, mint ég az arcom! *(Bélához)* Gonosz! Most már viselje a felelősséget.
- ARANKA Milyen boldog ember ez a Béla!
- SERECZKYNÉ *(szemérmesen)* Azt hiszed? Utoljára kénytelen leszek magam is elhinni. *(Kézet nyújt Bélának)*
- BÉLA Uraim, hölgyeim! Íme, menyasszonyom. *(Sereczkynével körüljár, s a vendégek üdvözlését fogadja)*
- RÓBERT *(jő Tamással)* Meg vagy hatva...? Vagy igaz, a te szemed most csak egyet lát. *(Fenn) Gizella!*
- GIZELLA *(feléjük megy)* Mit kívánsz, Róbert?
- RÓBERT Nézd csak, ki van itt.
- GIZELLA *(kézet nyújtva)* Ah, Tamás! Isten hozta! Hallottam már, hogy feljött.
- RÓBERT Na, most már végezzétek magatok a többit. *(Félrehúzódik)*
- TAMÁS *(felindultan)* Valóban, Gizella kisasszony, én oly zavart... oly boldog vagyok...
- GIZELLA *(Szidónia felé néz, ki fejével rosszállólag int, zavartan)* Én is... én is boldog vagyok...
- SZIDÓNIA *(hozzájuk siet)* Hogyne volna boldog a kedves kicsike, mikor bátyja ily fényes partit csinál? Jó estét, Tamás, hallom, megérkeztek... *(Gizellához)* Béla menyegzőjére pompás új ruhákat kaptok.
- GIZELLA Ah, mama, mily örömhír!
- SZIDÓNIA Látja, Tamás, hogy örül ennek a kis bohó! Menj, kedvesem, Sereczkyné már kérdezősködött utánad... *(Súgva)* Hidegen menj!
- GIZELLA Visszontlátásra, Tamás! *(Sereczkyné felé megy)*
- SZIDÓNIA Nem tartóztatom, Tamás, talán kedve lesz szivarozni... Róbert, vidd szobádba a derék Tamást. *(Elfordul)*
- BÉLA És most ismertessük meg boldogságommal többi barátainkat is.
- SERECZKYNÉ Legyen meg az ön akarata, borzasztó ember! *(El a másik terembe, Gizella és a többi vendég utánuk)*
- ARANKA *(súgva Szidóniához)* Mama, félreáll a fejdíszed.
- SZIDÓNIA Ah! mily borzalom! Ennek is ez a szörnyű Tamás az oka. Jer velem, igazítsuk meg hamar. *(El Arankával balra)*
- RÓBERT A mama is tud néha jó tanácsokat adni. Jer velem szobámba szivarozni; ma már úgysem tehetsz semmit, Béla fényes partija az est uralkodó csillaga... Hogy tetszik leendő sógorném? Én már kezdek kigyógyulni a fényes parti vágyból... No, hát jerünk! Mit bámulsz abba a terembe? Ugyan mit látsz ott?

Fiatalembereket és leányokat, akik kölcsönösen hintik a port egymás szemébe, s mikor végre egymás lépvevényén ragadnak, és kisül, hogy mindegyik a másikat tartotta fényes partinak, egymásra bámulnak, és azt kérdik: Hát érdemes volt ezért összeházasodni? Megint jönnek... Szökjünk! *(El Tamással a középén)*

TIZENNEGYEDIK JELENET

Szerafin, Malvin, Chupor

MALVIN Jer, kis Szerafinom, itt háborítatlanul lehetünk. *(Visszafordul Chuporhoz)* Hát maga ide is utánunk jött?

CHUPOR *(édeskés, érzelmős hangon)* Ki tilthatja meg a bolygónak, hogy a napot kövesse?

MALVIN Most az egyszer a nap tiltakozik. Hagyjon magunkra, titkom van Szerafinnal.

CHUPOR Nagysádnak titkai vannak? Van szerencsém titkári állásért folyamodni...

MALVIN Üresedés hiányában folyamodó kérelmével elutasítottak.

CHUPOR Engedek a felsőbb parancsnak, de csak rövid időre. *(Szerafinhoz)* Ne feledje, nagysád, hogy az első táncot nekem ígérte. Itt leszek, kérelmelhetetlenül behajtom követelésemet. *(El)*

TIZENÖTÖDIK JELENET

Malvin, Szerafin, leülnek

MALVIN Ez a Chupor nagyon sokat forgolódik körülöttem.

SZERAFIN Pedig ki nem állhatom. De a mama el van ragadtatva finom modorától és fényes helyzetétől. Kitűnő partinak tartja Gizella számára.

MALVIN Úgy látom, többet foglalkozik veled, mint Gizellával.

SZERAFIN Férjem is úgy látja, s eleget gyötör miatta féltékenységgel. Annál jobban haragszom rá.

MALVIN Férjedre?

SZERAFIN Nem, hanem erre a kiállhatatlan Chuporra.

MALVIN Hát a te férjed féltékeny?

SZERAFIN Borzasztóan, mikor még egy ilyen majomtól is féltetni képes.

MALVIN Hisz ez valódi szerencse rád nézve, kedvesem. Az a nő, kit félt a férje, biztos lehet róla, hogy minden akaratát teljesíteni fogja. Sakk a férjeknek! S legjobban sakkban lehet őket tartani egy ily ártatlan udvarlóval.

SZERAFIN De én igazán szeretem férjemet, és sajnálom őt, ha látom, mily gyötrelmeket áll ki minden ok nélkül.

MALVIN Te kis bohó! Hát én nem szeretem a férjemet? Azért mégis sakkban tartom. S a te férjednek éppen nagy szüksége van rá. Ma is véletlenül tanúja voltam, mily roppant szcénát csinált a miatt a néhány rongyos számla miatt.

SZERAFIN Ugye, milyen igazságtalan, milyen kicsinyes volt!

MALVIN Botrányos volt. Nem is tűrhettem nyugodtan viseletét, tüstént siettem az aranyműveshez, és kifizettem minden számládat.

SZERAFIN Már megint? Nem, Malvin ezt nem fogadhatom el! Úgyis már nagyon sok szívességet tettél velem.

MALVIN *(maga mellé vonja Szerafint)* Te kis bohó, hogy beszélhetsz így? Hát nem voltunk mi már a nevelőintézetben is a legjobb barátnők? Nem vagyunk mi most is életre-halálra hű szövetségesek? Csak vigyázz, férjed meg ne tudja! Ő félremagyarázhatná - oh! azok a férfiak!... *(Megöleli Szerafint)* Aztán ki beszél itt ajándékokról? Egyszerű kölcsön az egész, melyet vissza fogsz fizetni.

SZERAFIN Miből fizessem vissza? Mikor nem merek férjemnek szólni! Nem, Malvin, lemondok mindenről, zsákruhában járok, szakácsné leszek. *(Sírva fakad)*

MALVIN Miből fizeted majd vissza? Hát elfeledted már azt a rákospalotai telket, melyet keresztanyádtól kaptál ajándékba? Most még nincs ugyan értéke, de férjem biztosan tudja, hogy nemsokára királyi vadászkastélyt fognak építeni környékén, s akkor százszorosan fölmegegy a telkek ára.

SZERAFIN Igazán hiszed ezt?

MALVIN Gondolom, eléggé bebizonyítottam. Holnap majd elküldöm a kifizetett számlákat is, hogy kezedben legyenek... *(Megöleli Szerafint, fölkel)* Igaz, most jut eszembe, kicsikém, szóltál már férjednek arról a - hogy is hívják? - Körös-szabályozási vállalatról?

SZERAFIN *(fölkel)* Tegnap is említettem. Mondtam, hogy legjobb barátnőm férje szeretné megkapni az engedélyt, s hogy engem nagyon boldoggá tenne vele.

MALVIN Ah! mily kedves vagy... Holnap megint szólhatnál - kérhetnéd talán, mint valami vizontszolgálatot bizonyos nagy engedékenység fejében... *(Nevetve)* Látod, erre jók ezek a Chupor-féle ártatlan udvarlók.

SZERAFIN Milyen pajkos vagy te, Malvin.

MALVIN Csak szeretlek, és nem akarom, hogy rabszolgája légy férjednek. *(Megcsókolja)*

TIZENHATODIK JELENET

Előbbiek, Chupor

CHUPOR *(a terem ajtajában)* Ah nagyságtok kölcsönösen megrabolják a mennyországot.

MALVIN Jöjjön, jöjjön, úgyis magáról beszéltünk.

CHUPOR Bizonyosan sok rosszat... Ah! én vagyok a világ legrágalmazottabb embere.

MALVIN No, csak ne legyen olyan hiú... Nem látta férjemet?

CHUPOR A zongora mellett áll, és elmélkedik. *(Szerafinhoz)* Nagysád, a tánc azonnal kezdődik.

MALVIN *(súgva Szerafinhoz)* Sakk a férjeknek! *(El)*

CHUPOR *(a kezét nyújtja)* Az első tánc az enyém - szabad lesz kérnem a másodikat, a harmadikat is?

SZERAFIN Nagyon követelő. *(Észreveszi a belépő Rábayt. Elkapja fejét, mintha nem venné észre; dacos mozdulattal, félre)* Azért is! *(Fenn)* Menjünk! *(El Chuporral)*

TIZENHETEDIK JELENET

Rábay, majd Demeter

RÁBAY *(egy lépést tesz előre)* Szerafin!... *(Megáll)* Ah! mily nevetséges vagyok! Táncolni se engedjem? De miért táncol éppen e léha fickóval, mikor tudja, hogy nekem rosszul esik? Eh! nevetséges! csak nem fogom féltetni - ettől!

DEMETER Ejnye, Rábay sógor, úgy otthagyt, mint szent Pál az oláhokat, pedig még el sem mondtam egészen, hogy a Körös-szabályozási munkálatok...

RÁBAY *(szórakozottan)* Igen, igen. *(Magában, a terem felé nézve)* És mégis... Talán éppen az ilyen festett bábok a legveszélyesebbek... Mit tanulhatott volna itt, e hiú, felületes anya mellett? Ah! s én nem tudok vele bánni, elkeserítem, ahelyett, hogy magamhoz vonnám lelkét... Ma is oly szigorú, oly valódi iskolamester voltam... Szegény asszony! Kíméletesebbnek kellett volna lennem gyöngéi iránt - nem ő az oka... Ah! mily mosolyogva lejt e piperkőc karján!

DEMETER Jöjjön vissza, még nem mutattam meg terveimet.

RÁBAY Nagyon sajnálom... *(A terem felé néz)* Még mindig táncolnak... *(A terem felé néz)* Nem bírom tovább! *(Demeterhez)* Bocsánat! *(El a terembe)*

TIZENNYOLCADIK JELENET

Demeter (magában)

Nem szavazok zajos helyeslést. Úgy látszik, olyan kocsira kéreztettem, amely nem akar fölvenni... No de legalább a másikkal ne késsünk el. Akármit mond Tamás, én okosabb vagyok - szarvánál kell megragadni az ökröt. Ebben a nyomban megkérem Gizella kezét, mert még azt is elkapják az orrunk előtt. *(Észrevéve Szidóniát)* Itt az öregasszony, vágjunk neki!

TIZENKILENCEDIK JELENET

Szidónia, Aranka, Demeter

- SZIDÓNIA *(félre)* Ah! ez a borzasztó ember!
- DEMETER *(magában)* Milyen kellemesen van meglepetve. Szinte elpirult az örömtől. *(Fenn)* Én vagyok.
- SZIDÓNIA *(félre)* Látom! *(Erőltetett nyájassággal)* Isten hozta, Demeter! Hogy vannak otthon?
- DEMETER Tisztelik és csókolják a nagyságos sógorasszonyt, és köszönöm, jól vagyunk, kivéve közös rokonunkat, az öreg Kóspallagi Mihályt, aki a múlt héten meghalt agylágyulásban. *(Megcsókolja Szidónia kezét)* Hát ez a kis Aranka? Megnőtt és megszépült. A nyáron még akár ölbe vehettem volna, s most már kezét is csókolhatnék neki. *(Kezével titkon távozásra inti Arankát)*
- ARANKA *(bámulva)* Mi tetszik?
- DEMETER *(újra távozásra inti, Szidóniához)* Hogy virul egészségi állapota, nagyságos sógorasszony?
- SZIDÓNIA Ah! folytonos görcsökben szenvedek - mindig ájulás környékez - most is...
- DEMETER *(udvarias részvétellel)* A görcsök ellen biztos házi orvossággal szolgálhatok; még boldogult feleségem tanulta nagynénjétől, Kóspallagi Katalintól, aki, mint tetszik tudni, édestestvére volt közös rokonunknak, Dánielnek. Talán el tetszett rontani a gyomrát? *(Ismét távozásra inti Arankát)*
- SZIDÓNIA Borzalom!
- ARANKA *(súgva)* Nézd, hogy integet! Elmenjek?
- SZIDÓNIA Menj, kedvesem, és vigyázz, hogy Sereczkyné ide ne jöjjön, amíg ez iszonyú embert biztos helyre nem teszem. Képes volna neki is sottisokat mondani. Siess! *(Aranka el)*

HUSZADIK JELENET

Demeter, Szidónia

- DEMETER Nincs már több zsindele a háztetőn, nekivághatunk...
- SZIDÓNIA Talán a büfébe mennénk, jó, Demeter? Szolgálhatok egy kis vacsorával?
- DEMETER Jóllakott állapotban vagyok, kedves sógorasszony, köszönöm a szíves kínálást.
- SZIDÓNIA *(nagy aggodalommal nézve a terem felé)* Legalább egy pohár pezsgőre, kérem.
- DEMETER *(meghatottan)* Milyen jó asszony! Hogy gondoskodik az emberről! Igazán szép a sógorasszonytól, hogy így fenntartja a rokonságot, akármilyen távoli. El is dicsekszem vele most mindjárt mindenkinek!
- SZIDÓNIA Halkabban, Demeter, kérem!

DEMETER *(súgva)* Igaza van, úgylis bizalmi küldetésben járok. Dugjuk hát össze a fejünket, és tűzzük napirendre Gizellát. Hol lebeg most e hajadon leányzó?

SZIDÓNIA Ah! a szegény gyermek! Bizonyosan táncol. Ne háborgassuk multságában.

DEMETER Jelenlétének hiányossága nem akadályozván, hogy azalatt mi, öregek...

SZIDÓNIA *(megbotránkozva)* Öregek! *(Mohón)* Talán szivarozni óhajt, Demeter? Jöjjön, férjem szobájába vezetem - ott egy szivar mellett elbeszélgethetnek a pankotai szép napokról...

DEMETER Milyen jó rokon! Most meg már szivarral kínál! Köszönöm, most csak végezzük a dolgunkat, mert köztünk mondván, hogy a nagyságos sógorasszony megegyezése a földolog, parancsa alatt állván minden családtagok és házi állatok...

SZIDÓNIA *(kínos nevetéssel)* Házi állatok! nagyon jó! *(Félre)* Meghalok!

DEMETER Egy szó, mint száz, én imádom a Solmay családot, a Solmay család imád engem, Tamás fiam imádja Gizellát, és a múlt nyáron a pankotai magányos szőlők közt érzelmi hangulatba ereszkedett...

SZIDÓNIA *(aggódva néz a terem felé)* Tudom, tudom...

DEMETER Ha tudja, akkor csapjon fel. Úgylis távoli rokonok vagyunk Solmay Dorottya révén, tegyük ezt most szorosabbá ez új hímen által. A sógorasszony lévén a legokosabb és legöregebb a családban...

SZIDÓNIA *(magában)* Ennek véget kell vetni. *(Az ajtóhoz siet, s kiált)* Ignác! egy szóra!

HUSZONEGYEDIK JELENET

Előbbieket, Solmay, majd Tamás

DEMETER Éppen kapóra tetszik jönni, a nagyságos mamával már megegyeztünk...

SOLMAY Miben?

DEMETER Hogy Tamás fiam feleségül veszi Gizellát.

SOLMAY Nagyon jó!

SZIDÓNIA *(súgva, ingerülten)* Hallgass!

SOLMAY Azért hívtál ki?

SZIDÓNIA Demeter, ön félrebeszél, mi semmiben sem egyeztünk meg. Az ön kérésére csak férjem felelhet, mint a család feje, s azért az ő jelenlétében és nevében kimondom, hogy a mi leányunk sohasem lehet egy Morosán neje.

DEMETER A név nem tesz semmit, ötven krajcárért a legfényesebb történeti nevek rendelkezésünkre állván. *(Kezét nyújtja)* Csapjon fel!

SZIDÓNIA Soha!

TAMÁS *(jó, és állva marad a középajtóban)*

SOLMAY De kérdezzük meg legalább Gizellát.

SZIDÓNIA Gizella már tudja, és csak nevetett rajta... Ő a jó Tamás neje! hahaha! Én is csak nevetni tudok... Gizella egészen másvalakire gondol.

TAMÁS *(előrohan, Demeter kezét megragadva)* Menjünk, atyám, itt többé nincs semmi keresnivalónk. Hisz látod, hogy kinevetnek.

DEMETER Kinevetnek, mikor én azt gondoltam, hogy örömet szerzek nekik! Ez a család, melyet annyira imádok... Ez fáj!... No jó! hát kinevetnek... Menjünk, fiam! *(El Tamással a középén)*

SOLMAY Demeter! *(Utána akar sietni)*

SZIDÓNIA *(megfogja Solmay frakkját)* Náci, ha visszahívod, elájulok.

SOLMAY *(visszafordul dühösen)* Holnap magunk leszünk, akkor elájulhatsz - érted? Holnap beszélek Demeterrel! *(El jobbra)*

SZIDÓNIA *(magában)* Győztem! Most szobájában kidühöngi magát, mint rendesen, s megint szelíd bárány lesz, mint rendesen.

HUSZONKETTEDIK JELENET

Szidónia, Rábay, Szerafin

SZIDÓNIA Ah! ti vagytok, kedveseim?

SZERAFIN Sereczkyné már nagyon kérdezősködik utánad.

SZIDÓNIA Ha tudnátok, mennyit kell gyermekeimért szenvednem... Most is mily veszélytől mentettelek meg mindnyájatokat! Igazán, én vagyok a család villámhárítója. *(El)*

HUSZONHARMADIK JELENET

Rábay, Szerafin

SZERAFIN Micsoda veszélytől mentett meg a mama?

RÁBAY Hallgass rám, Szerafin, sokkal komolyabb dologról akarok beszélni...

SZERAFIN Óh! Istenem! Azért hívtál ide? Nem volt ma már elég a komolyságból?

RÁBAY *(szelíden)* Ne érts félre, nem akarok többé a mai dolgokra célozni. Elismerek, hogy pedáns, hogy nagyon szigorú voltam. Bocsáss meg.

SZERAFIN *(félre)* Malvinnak igaza volt. Használt a sakk.

RÁBAY Nem felelsz, Szerafin?

SZERAFIN *(duzzogva)* Mit feleljek? *(Hirtelen visszatérő gyengédséggel)* De nem - nem duzzogok -, szeretlek. Ugye nem lész többé olyan rossz? *(Vállára hajtja fejét)*

RÁBAY Isten látja lelkemet, hogy minden vágyam a te boldogságod, s ami tőlem telik, azt meg is fogom érte tenni mindig. De nemde, te is gondolni fogsz az én boldogságommal?

SZERAFIN Ha te jó vagy, én is jó leszek.

RÁBAY Tedd meg hát kedvemért - nem mintha nem bíznam benned, de a világ oly gonosz, úgy keresi az alkalmat a pletykára -, ne engedd, hogy ez a léha ember, ez a Chupor annyit foglalkozzék veled...

SZERAFIN *(Rábay arcát simogatva)* Te bohó, te, már megint féltékeny vagy?

RÁBAY Nem féltékenységgel, csak tapintat... Nem elég a hibától tisztának lenni, látszatát is kerülni kell... Egyszóval, nekem rosszul esik. Ma is mindig vele táncoltál...

SZERAFIN *(pajkosan)* Pedig még több táncsal is adósa vagyok.

RÁBAY Tedd meg kedvemért, ne táncolj ma többé vele. Megígéred?

SZERAFIN Jól van, nem bánom, ha te is megígéred, hogy ezentúl jó fiú léssz.

RÁBAY Annyira megígérem, hogy még a múlt hibáját is jóváteszem. Add át azokat a szerencsétlen számlákat, holnap azonnal kifizetem.

SZERAFIN *(zavartan)* A számlákat? Az - az már nem szükséges.

RÁBAY Dehogynem! Csak nem küldted vissza az ékszereket? Már azt nem engedem, hogy az én jó kis feleségem más asszonyok mögött maradjon. Holnap rögtön megyek az ötvöshöz, és kifizetem.

SZERAFIN Nem - ne menj -, már ki vannak fizetve.

RÁBAY Hogyan? És ki fizette ki?

SZERAFIN *(mindig nagyobb zavarban)* Én.

RÁBAY Mikor? Ma délután még nem voltak kifizetve.

SZERAFIN Ma... most... nemrég...

RÁBAY Mit jelent ez? Hiszen azóta alig hagytalak el.

SZERAFIN Más volt ott... Istenem! Minek gyötörsz megint? Előbb szemrehányásokat tettél, hogy adósságot csináltam, most meg azért kínzasz, mert kifizettem... Ez hát a te szerelmed? Ezért áldozom fel magamat legapróbb szeszélyeidnek is? Menj, menj! Te sohasem szerettél engem. *(Haragosan a terem felé indul)*

RÁBAY *(kezénél fogva visszatartja)* Szerafin, ez sokkal komolyabb dolog, hogysem apró duzzogással el lehetne ütni. Maradj itt, tudni akarom, micsoda pénzzel fizetted ki ez ékszereket.

SZERAFIN *(félre)* Nagyon korán engedtem. Tovább is sakkban kellett volna tartani.

RÁBAY Ismétlem, Szerafin, felelj! Az én nőmnek nem szabad oly pénzzel rendelkeznie, melyről én semmit sem tudok. Nem tudod, hogy állásomban, mely annyira ki van téve a vesztegetésnek, a gyanúsításnak még a legcsekélyebb árnyékától is mennyire kell óvakodnom? Felelj! Fel sem merem rólad tenni, hogy ajándékot fogadtál el valakitől - nem, ennyire nem alázhatod meg férjedet, nem sértheted meg tisztviselői becsületét!... Tudom, hogy egy kissé hiú, felületes, könnyelmű vagy, de ezt nem merem, nem szabad föltennem

rólad... Felelj hát, az égre! felelj! Ne engedd ez iszonyú, e képtelen gyanút megerősödni lelkemben!

SZERAFIN *(réműlten, magában)* Istenem! mit tettem? Mit mondjak?

RÁBAY Felelj, kitől kaptad a pénzt?

SZERAFIN *(nagy zavarban, mintegy kisegítő gondolatot keresve, hirtelen kitörő zokogással)* Atyámtól.

RÁBAY Atyádtól? *(Megkönnyebbülten)* Atyádtól? Miért nem mondtad ezt mindjárt?

SZERAFIN *(sírva)* Mikor úgy rám ijesztettél. Menj, menj! te sohasem szeretted engem.

RÁBAY Szerafin, az égre? Felelj, igazat mondtál?

SZERAFIN Úgy! még csak az van hátra, hogy hazugnak nevezz. *(Észreveszi a belépő Solmayt)* Nagy ég! Végem van.

HUSZONNEGYEDIK JELENET

Előbbie, Solmay balról, Szidónia a teremből

RÁBAY *(Solmayhoz)* Éppen jókor jössz, meg kell köszönnöm nagylelkűségedet.

SOLMAY *(bámulva)* Szívesen... máskor is...

SZIDÓNIA Miért nem jöttök már a társaság közé? Mi ez? Mi történik itt?

RÁBAY *(Szidónia felé fordul)* Semmi, semmi, hála Istennek! minden rendbe jött. *(Halkan beszél vele)*

SZERAFIN *(súgva, kétségbeesetten Solmayhoz)* Atyám, hagyjon rá mindent, különben elvesztem.

SOLMAY Elvesztél?

SZERAFIN Mutassa, hogy mindent tud, vagy meghalok. *(Elsiet, és Rábay háta mögé áll)*

SZIDÓNIA Náci, ez valóban meglepő, amit rólad hallok. Ezer forint értékű ékszert ajándékozol férjes leányodnak.

SOLMAY Valóban? *(Szerafinra néz, ki Rábay mögött titkon összetett kézzel eseng feléje. Magában)* Mit jelent ez?

RÁBAY Kérem, mama, csak kölcsön adta, meg fogjuk téríteni. *(Solmayhoz)* Köszönöm, ugyan feleségem nevében, de nagyon csodálom, hogy így elősegítetd költekezését, holott alig egy óra előtt biztattál, hogy semmiben se engedjek neki, hogy ne utánozzam a te példádát.

SZIDÓNIA Mit hallok! Hát te így rontod a vödöt?

SOLMAY Hagyjatok nekem békét! *(Halkan Szerafinhoz)* Mit jelent ez?

SZERAFIN *(Fenn)* Bocsánat, atyám, kénytelen voltam elárulni. *(Súgva)* Vegye magára, vagy valami borzasztó fog történni.

SZIDÓNIA Vagy talán tagadod, hogy ma ezer forint áru ékszert fizettél ki Szerafinért?

SOLMAY   Én? *(Szerafinra esik tekintete, ki Rábay mögül kétségbeesetten int feléje. Magában)* Megbolondulok. *(Fenn)* Nem tagadom. Hát aztán?

SZIDÓNIA   Csak az, hogy ugyanannyi értékű ékszert követelek először Gizellának, másodszor Arankának, harmadszor magamnak. Első az igazság.

RÁBAY   Szegény kis Szerafinom, mily igazságtalan voltam hozzá. Megbocsáthatsz-e nekem?

SZERAFIN   Nem, ennyi méltatlanságot nem lehet megbocsátani.

HUSZONÖTÖDIK JELENET

Előbbie, Chupor

CHUPOR   *(tánclépésben jó)* A zene tüstént megszólal, Szerafin nagysám, szabad kérnem az ígért táncot?

RÁBAY   *(súgva, kérőleg)* Szerafin!

SZERAFIN   *(habozva néz Rábayra, Szidóniára, Chuporra, ki feléje nyújtott kézzel áll. Magában)* Malvinnak igaza volt. Sakk a férjeknek!

SZIDÓNIA   Nos, Szerafin, nem hallod Chupor kérését?

SOLMAY   *(súgva Szerafinhoz)* Kapok végre magyarázatot?

SZERAFIN   *(halkan, kétségbeesetten)* El ne áruljon, papa, mert leugrom a harmadik emeletről. *(Dacos pillantást vetve Rábayra, kezét nyújtja Chupornak, s vele el a terembe)*

SOLMAY   *(magában, rémülten)* Már ez is a harmadik emeleten van!

RÁBAY   Hát így vagyunk! Jó! *(Solmayhoz, bosszúsan)* Ezentúl kikérem, hogy elősegítsd pazarlását! *(El)*

SZIDÓNIA   Itt van a szép eredmény, ha saját leányod ellen lázítod férjét. Holnap elvárom ékszereinket. *(El)*

SOLMAY   Tessék! Ennek is az a vége, hogy én fizetek.

A függöny legördül

MÁSODIK FELVONÁS

Rábay lakása. Terem, mely egyszersmind ebédlőül szolgál. Pamlagok, székek, szekrény. A középén reggelire terített asztal. Jobbra Rábay szobája, balra Szerafiné. Középen a főbejárás.

ELSŐ JELENET

András, Betti

- ANDRÁS *(jobbról jó)* A nagyságos úr azt parancsolta, hogy szobájába vigyem a reggelit.
- BETTI *(középről jó a reggelivel, edényekkel tálcán)* Éppen ezt rendelte a nagyságos asszony is. *(Az asztalra teszi a tálcát)*
- ANDRÁS Már megint? *(Kézével hajbakapást mutat)*
- BETTI Kegyetlenül. Mindjárt észrevettem, mikor késő éjjel hazajöttek az estélyről. Egyik jobbra, a másik balra - ajtócsapás - szidás a cselédnek... ismerjük a jeleket.

MÁSODIK JELENET

Előbbie, Rábay

- RÁBAY *(bosszúsan kiszól az ajtón)* Kapom már azt a reggelit? Az ember éhen veszhetne ilyen szolgálat mellett.
- ANDRÁS Éppen most akartam bevinni nagyságodhoz...
- BETTI *(az edények egy részét más tálcára téve)* Ezt meg a nagyságos asszonyhoz viszem.
- RÁBAY *(mérgesen)* Hova?
- BETTI Szobájába. Úgy parancsolta.
- RÁBAY *(félre)* Még ő dacol! *(Fenn, Andráshoz, ki fölvette az edényeket)* Maradj, itt fogok reggelizni. *(Asztalhoz ül)*

HARMADIK JELENET

Előbbie, Szerafin

- SZERAFIN *(balról az ajtóból)* Betti! meddig várat még magára?
- BETTI *(fölkapva az edényeket)* Bocsánat, a nagyságos úr...

RÁBAY *(az asztalhoz ül, mintha észre sem venné Szerafint, nagy csörgéssel kávé, tejet önt findzsájába, zajosan kavarja, egy fél kiflit a kávéba márt, s a szájába tömi)*

SZERAFIN *(magában)* Még ő dacol!

RÁBAY *(tele szájjal)* András, a mai lapokat! *(András el)*

SZERAFIN *(félre)* Azért sem vonulok vissza előle. *(Bettihez, ki az edényekkel meg akar indulni)* Maradjon, itt fogok reggelizni. *(Az asztalhoz ül, s indulatosan tölt magának)*

ANDRÁS *(jó, lapokat tesz Rábay elé)* Méltóztassék! A mai újságok... *(El a középén Bettivel, kinek az ajtóban némajátékkal ismét hajbakapást mutat)*

NEGYEDIK JELENET

Rábay, Szerafin, majd Betti, András

RÁBAY *(dühösen folytatja a kávézást, egy hírlapot tartva maga előtt úgy, hogy egészen elfödi Szerafin elől)*

SZERAFIN *(kávézni kezd, leteszi a findzsát, lopva Rábay felé pillant, ismét nagy zörejjel fölveszi findzsáját. Szünet után, egyik hírlap után nyúlva, indulattal reszkető hangon)* Szabad azt a lapot megnéznem?

RÁBAY *(nem pillantva fel az újságból)* Tessék.

SZERAFIN Mert ha tán ez is ellenére volna, én nem akarok magas akaratával dacolni.

RÁBAY Csak tessék...

SZERAFIN *(indulatosan felnyitja a lapot, s éppen úgy maga elé terjeszti, mint Rábay, és kávézva olvas. Rövid szünet után mindketten egyszerre egymás felé néznek, s egyszerre megszólalnak)*

RÁBAY Mi tetszik?

SZERAFIN Nos?

RÁBAY Én nem szóltam.

SZERAFIN Bocsánat! Én sem.

RÁBAY *(újra teletölti findzsáját)* Brrr! milyen keserű! Már megint nincs elég cukor az asztalon.

SZERAFIN *(csenget. A belépő Bettihez)* Cukrot a nagyságos úrnak. *(Betti a szekrényből cukrot tesz a szelencébe, az asztalhoz viszi, és el)*

RÁBAY *(ismét dühösen s tele szájjal kávézik és olvas)*

SZERAFIN *(Rábay felé néz, a hírlapot idegesen összegyűri, és eldobja)*

RÁBAY *(nem néz fel a hírlapból)* Ily nagy háztartás, ennyi cselédség mellett legalább elvárhatnám, hogy ne kapjak keserű kávé.

SZERAFIN *(csenget)*

BETTI *(jő)* Mit tetszik parancsolni?

SZERAFIN Hívja be Andrást is, mindkettőjükkel lesz beszélőnivalóm. *(Betti el)*

RÁBAY *(fölnéz az újságból)* Mit akar velök?

SZERAFIN Fölmondok nekik. Ön panaszkodik a drága háztartás ellen, nincs hát egyéb hátra, mint hogy elküldjem a cselédeket. Hisz én is elvégezhetem a dolgukat, majd én tisztítom a ruhákat, én takarítom a szobákat - azért mentem férjhez...

BETTI *(jő Andrással)* Itt vagyunk mind a ketten, nagyságod.

SZERAFIN Jöjjenek közelebb.

RÁBAY *(halkan Szerafinhoz)* Megtiltom, hogy cselédeink előtt kompromittáljon.

ANDRÁS *(Bettivel közelebb jő)* Mit tetszik parancsolni?

RÁBAY Semmit. Elmehetnek! *(Betti, András el)*

SZERAFIN Hanem engem lehet a cselédek előtt kompromittálni, ugye? *(Zsebkendőjét indulatosan tépi)*

RÁBAY Eléggé kompromittálja ön magát a világ előtt.

SZERAFIN *(felugrik)* Kinek mondja ezt?

RÁBAY *(nagy zajjal megfordítja a lapot, s olvasásba merül)*

SZERAFIN *(zsebkendőjét tépve)* Ezt mondani nekem! Aki példánya voltam az önfeláldozó hűségnek! Amiért táncolni mertem... Azért is fogok táncolni! *(Sírva)* Oh, milyen boldogtalan vagyok! *(Indulatosan leül, s amint az edényekhez nyúl, findzsját nagy robajjal a földre dobja)*

ÖTÖDIK JELENET

Előbbie, Solmay

SOLMAY *(sietve jő)* Bocsánat, hogy ilyen korán zavarom a kellemes pásztorórát... *(Megáll, meghökkenve)* Ohó, hát így vagyunk? Ismerem tapasztalásból az efféle drámai jeleneteket... Kávésfindzsa a földön... *(Fölveszi, súgva Rábayhoz)* Családi hagyomány.

SZERAFIN *(zokogva)* Papa, vezessen ügyvédhez, én válópert indítok.

SOLMAY Tudom, gyermekem, tudom. Az anyád éppen százötvenszer mondta ezt nekem harminckét év alatt. *(Sóhajtván)* Azért mégis együtt vagyunk! *(Rábayhoz)* Nem hagynál magunkra néhány percre?

RÁBAY *(fölkel, magához véve az újságokat)* Nagyon szívesen. *(Hangsúlyozva)* Nagyon szívesen - akármeddig. *(El jobbra)*

HATODIK JELENET

Solmay, Szerafin

- SZERAFIN No, hallja, papa! nagyon szívesen elhagy. *(Rábayt utánozva)* Nagyon szívesen! És még azt szeretné elhitetni, hogy én vagyok a hibás... Oh, miért is mentem férjhez! *(Sírva fakad, s kendőjét tépi)*
- SOLMAY *(az ajtónál hallgatózik)* A belső szobába ment. *(Szerafinhoz fordul és rárivall)* Hallgass! Jól ismerem ezeket a kifogásokat, az eredeti kiadásban, a tied csak gyöngé másolat, engem nem fogsz elbolondítani.
- SZERAFIN *(ijedten)* Papa!
- SOLMAY Ugye, nem szoktad meg tőlem ezt a hangot? No, hát szokjál hozzá. Elégge megkeserültem már magam a gyávaságomat, nem akarom, hogy gyermekeim is áldozatai legyenek, s hogy boldogtalanságot és szégyent hozzanak magukra és egész családunkra.
- SZERAFIN *(fölemelkedik, méltósággal)* Papa, ezt a hangot nem érdemeltem.
- SOLMAY Hallgass, ha mondom! A szcénádtól nem ijedek meg. Van is arra most idő! Tudod-e, mit tettél, te boldogtalan? Mikor tegnap éjjel titokban végre megvallottad nekem, ki volt az, aki számláidat kifizette, azt gondoltam, mindjárt elnyel a föld...
- SZERAFIN Hisz ez már rendbe jött...
- SOLMAY Rendbe jött? Hát nem magyaráztam meg neked, te boldogtalan, hogy ez az ajándék a legvilágosabb megvesztegetés, mely szégyenbe hozhat téged, mindnyájunkat, férjedet megfoszthatja hivatalától, talán öngyilkossá teheti?
- SZERAFIN *(rémülten)* Atyám! az istenért! Hisz én csak kölcsönt vettem föl, melyet visszafizethetek rákospalotai telkemből...
- SOLMAY *(dühösen)* Süsd meg a rákospalotai telkedet! Csakis veled lehet elhitetni ilyen bolondot.
- SZERAFIN De papa!
- SOLMAY Különben éppen ez a mentséged. Nem romlottságból tetted, csak liba voltál. Az anyád nevelése... Mit értesz te máshoz, mint selyemhez, csipkéhez, brokához, tarlatánhoz s mit tudom én még mi a tatárhoz? Mit törödtetek ti egyébbel, mint toalettal, mulatsággal, üres hivalkodással, az élet csillogó buborékjaival, melyek addig tartanak csak, amíg hozzájuk nyúltok! És én bolond! Láttam mindezt, s nem mertem közbekiáltani, gyávaságból, lustaságból, nyugalmam szeretetéből. Oh, mily kötnivaló voltam! Oh, mint szeretném kitépni a hajamat! *(Hajába markol)*
- SZERAFIN Papa, az égre! térjen magához!
- SOLMAY Most már itt van a szép eredmény! Nőül vesz egy komoly, tisztességes ember, szerelemből, hozomány nélkül - és te folytatod a boszorkánytáncot, amelyet otthon tanultál. És hogy eleget tehess ez örült fényűzésnek, képes vagy hiúságból, szelességből, együgyűségből visszaélni férjed állásával, szégyenbe dönteni őt a világ és önmaga előtt. S ha legalább itthon kárpótolnád őt gyöngédséggel, kíméléttel, szeretettel! Az ám! szcénákat csinálsz neki, és földhöz vágod a kávésfindzsákat!

SZERAFIN *(sírva a pamlagra roskad)* Atyám, atyám, ne folytassa, vagy megölöm magamat!

SOLMAY Vannak adataim, hogy az asszonyok nem szokták az efféle fenyegetéseket teljesíteni. De jól van, csendesebb leszek, úgys sok teendők van még. Felelj szépen, őszintén, miért duzzogtál most megint férjeddal?

SZERAFIN *(sírva)* Ő duzzogott, mert Chupor Aladárral táncoltam.

SOLMAY És ilyen majom miatt képes vagy magadra haragítani férjedet, mikor úgys egy más, sokkal súlyosabb hiba nyomja lelkedet! Ide hallgass! Első dolgod legyen kiengesztelni férjedet, és teljes javulást ígérni. Csitt, egy szót se, vagy megeszlek! A második pedig az, hogy azt a Malvint azonnal fizess ki.

SZERAFIN Miből?

SOLMAY Ma reggel összejártam minden uzorást, és keserves nagy kamatra, rövid lejáratú váltóra kaptam pénzt. Ez is siettetni fogja ugyan bukásomat - a felhők már nagyon kezdenek tornyosulni -, de ez nem ide tartozik. Legfőbb dolog most ránk nézve az, hogy férjed becsülete mentve legyen, s ő sohase tudjon meg semmit... *(Zsebéből pénzt vesz ki)* Az összes szabó-, divatárus- és ékszerész-adósságok ötezer forintra mennek... Itt van a pénz. Ezt azonnal, még ma reggel küldd el Malvinnak... Érted? *(Kezébe adja a pénzt, melyet Szerafin eltesz)* El ne felejtsd rögtön kifizetni, hogy mikorra férjed elintézi azt a hivatalos ügyet, semmivel se légy adósa, különben semmiről sem állok jól... most pedig békülj ki Miklóssal... Úgy! Csókolj meg! *(Megcsókolja)* És ezután legyen több eszed... *(A jobb ajtón beszél)* Miklós! Jer ki! *(Halkan Szerafinhoz)* Szépen beszélj vele, vigyázz reám, ha a székkal zörögni fogok, azt jelenti, hogy több nyájasságot kívánok. Érted?

HETEDIK JELENET

Előbbiek, Rábay

RÁBAY *(Solmayhoz)* Van valami kívánságod?

SOLMAY Nekem nincs, talán Szerafinnak lesz... *(egy szék mögé vonul, s jelentősen köhög)*

RÁBAY *(Szerafinhoz, hidegen)* Mit parancsol, asszonyom?

SZERAFIN *(fölkel, féloldalt Rábay felé megy. Durcásan)* Bocsáss meg, Miklós, ígérem, hogy ezután jobb leszek.

RÁBAY *(hidegen)* Mit jelent ez?

SOLMAY *(zörög a székkal)*

SZERAFIN *(szeméhez emelve kendőjét)* Ezentúl semmiben sem fogok parancsoddal ellenkezni.

SOLMAY *(erősen zörög a székkal)*

RÁBAY Nem értem.

SZERAFIN *(kitörő szerelemmel)* Miklós, édes Miklós, ne haragudjál. *(Rábay nyakába ugrik)*

SOLMAY *(előre jő)* Ezt már meg lehet érteni.

SZERAFIN *(Miklós kebelén)* Tegnap este rossz, önfejű gyermek voltam, de ígérem neked, hogy soha többé rá nem nézek arra a majomra. Hiszen úgy szeretlek téged!

SOLMAY *(olvasva)* Egy... kettő...

RÁBAY *(kitörő szeretettel magához öleli Szerafint)* Drága kis feleségem!

SOLMAY Három.

SZERAFIN Igazad volt, ígérem neked, hogy soha többé el nem fogadom házuknál e Chuport. Oh, bocsásd meg bolondságomat!

RÁBAY *(megölelve Szerafint)* Édes kicsikém, én voltam a bolond...

SOLMAY No, össze ne vesszetek megint azon, hogy ki volt a bolond. Öleljétek meg egymást, szeretem ezt látni - másoknál. *(Rábay és Szerafin megölelik egymást)*

NYOLCADIK JELENET

Előbbieket, Szidónia, utána Betti

SZIDÓNIA *(utcai öltözékben a középén jő. Tapsolva)* Bravó! bravó! Ezt már örömmel látom! Jó reggelt, kedves gyermekeim! Nagy újság, nagy dicsőség! Tegnap esti estélyünk megjelent három nagy lapban. Toalettteink is le vannak írva... Hogy vagytok? Ah, nekem annyi dolgom van. Már korán reggel a boltokat kell járnom. Készülj fel, Szerafin, téged is magammal viszek...

BETTI *(fölszedi az asztalról a reggeli terítéket, s el)*

SOLMAY Szerafinnak más dolga is lehet. *(Súgva)* El ne feledd Malvint kifizetni.

SZERAFIN *(Súgva)* Legyen nyugodt, papa.

SZIDÓNIA Náci, mit suttoatsz, mit áskálódol titokban? Nem látod, milyen nagy egyetértés van gyermekeink között? Megint meg akarod zavarni? Hallgass, hallgass! Alig győzöm őket összebékíteni, te újra meg újra egymás ellen ingerled. *(Rábayhoz)* Reményilem, nincs kifogásod ellene, ha Szerafint néhány boltba magammal viszem.

RÁBAY *(jó kedvvel)* Isten mentsen? Nekem most úgyis sürgős dolgom van, mielőtt hivatalomba megyek. Még egyszer át kell tanulmányoznom a beérkezett ajánlatokat. *(Szerafinhoz)* Malvin barátnődnek örömhírt vihetsz, édesem, azt hiszem, férje fogja megkapni az engedélyt.

SOLMAY *(hirtelen)* Nem! Ne terjeszd fel ezt az embert!

RÁBAY Mi kifogásod van ellene? Ha ajánlata nem rosszabb a többiénél, nem tudom, miért ne tegyem meg ezt az örömet Szerafinnak, ki oly melegen érdeklődik legjobb barátnőjéért? *(Szerafinhoz)* Ugye, kedvesem?

SZERAFIN *(zavartan)* Én nem tudom... ahogy te gondold...

SZIDÓNIA Mit terrorizálsz ezt a szegény gyermeket? Most már szólni sem mer. *(Rábayhoz)* Persze hogy nagy öröme lenne. Malvin herceg asszonyka, megérdemli, hogy szívességet tegyünk vele. *(Solmayhoz)* Egyáltalában nem tudom, mit avatkozol te a Miklós ügyeibe? Nem elég, hogy otthon zsarnokskodol?!

SOLMAY *(félre, dühvel)* Oh, ez az asszony!

SZIDÓNIA Hanem, persze te ezt is annak a kedves Demeter barátodnak szeretnéd elkaparítani. Ez az igazi pajtáskodás! Ne hallgass rá, Miklós. Én és Szerafin Hámor mellett szavazunk.

RÁBAY Ne féljete, nem fogok meggyőződéseim ellen tenni; de ha az ajánlatok egyformák, akkor nyugodt lélekkel választhatom azt, amivel nőnek örömet szerezek. *(Megcsókolja Szerafint)* Viszontlátásra, kedvesem! *(El jobbra)*

KILENCEDIK JELENET

Szidónia, Solmay, Szerafin

SOLMAY *(fojtott dühvel)* Te, Szidónia, te... ha tudnád...

SZIDÓNIA Ha tudnám! Mit tudjak? Azt az egyet jól tudom, hogy te folytonosan egymás ellen lázítod a fiatal házасokat, s nekem minden tapintatomat össze kell szednem, hogy jóvá tegyem baklövéseidet.

SOLMAY Ne ingerelj! A vulkán évek óta pihen - de vigyázz -, egyszer kitörhet...

SZERAFIN *(kérlelve)* Édes papa!

SZIDÓNIA *(bánatos lemondással)* Hagyd el, kedvesem! Megszoktam már e szcénákat, s megadással viselem. Tanulj tőlem türelmet és lemondást - csak így lehet kijönni a férjekkel...

SOLMAY *(oldalt megy, s a pamlagra veti magát)*

SZIDÓNIA Beszéljünk most kellemesebb dolgokról. Tegnap este kicsináltuk Sereczkynével, hogy nőegyletünk javára nyilvános előadást rendezünk - élőképekkel... Mindnyájan szerepelni fogunk bennök - te is, én is, húgaid is, kosztümökben, a legfényesebb és leggazdagabb kosztümökben.

SOLMAY *(tompá nyögéssel)* Éppen jókor.

SZIDÓNIA *(fél szemmel Solmay felé pillantva)* Ebben nem lehet fukarkodnunk, fillérkednünk, mint rendesen. Sereczkyné a legnagyobb fényt fogja kifejteni, s mi nem maradhatunk Béla menyasszonya mögött. Siessünk most a boltba, kiválogatni a szükséges kelméket. Nemsokára itt lesznek húgaid is. Sereczkyné is idejön, Chupor Aladárnak is itt adtam találkozózt - ő fogja az élőképeket rendezni.

SOLMAY *(fölkel)* Szerafin nem fogadhatja el Chuport...

SZIDÓNIA Hát ez megint micsoda új komédia?

SZERAFIN Megígértem, hogy nem fogadom el többé, Miklós féltékeny rá.

SZIDÓNIA Nevetséges! Chupor a legfényesebb parti Gizella számára. Még csak az kellene, hogy megsértsük őt, s megfosszuk Gizellát szerencséjétől. Féltékeny! Micsoda ízléstelenség! Mondd neki, hogy én hoztam ide, az én felelősségemre - anyád védszárnyai alatt csak nem fog féltetni... Elég! szót se erről! Menj, leányom, készülj fel, kocsim a kapu előtt vár, tüstént indulunk. *(Szerafin el)*

TIZEDIK JELENET

Solmay, Szidónia, majd Szerafin

SOLMAY De hát erővel boldogtalanná akarod tenni leányodat?

SZIDÓNIA Több joggal kérldhetem ezt tőled. Miklósnak eszébe sem jutott volna Chuporra féltékenykedni, akiről a vak is látja, hogy Gizellába szerelmes. Hanem persze te annak a kedves Tamásodnak szántad Gizellát, azért szeretnéd Chuport elmarni a háztól. Oh! átlátok én ravasz terveiden. De résen állok, s az anyai szeretet oroszlánerejével védem gyermekeimet holló apjok ellen. Csitt! Szerafin jő. Reményilem, előtte meg fogsz kímélni.

SZERAFIN *(jó kalappal, felöltővel)* Kész vagyok, mama!

SOLMAY *(súgva)* El ne felejtsd Malvint...

SZERAFIN *(súgva)* Ne féljen, papa.

SZIDÓNIA *(elvonva Szerafint)* Semmi suttogás! Jer, kedvesem! Pá, Nácikám, pá! Mulass jól, míg visszatérünk. *(El Szerafinnal)*

TIZENEGYEDIK JELENET

Solmay (egyedül)

Megérdemeltem! Úgy kell nekem, megérdemeltem! A gyávaság jutalma... Tessék most már parancsolni harminckét esztendő meghunyászkodás után... Úgy kell nekem! Nézhetem összetett kézzel a felfordulást, várhatom a menthetetlen bukást... Isten tudja, a bukásom miatt nem tudok annyira búsulni, mert a feleségemet nagyon le fogja főzni, és az nekem olyan jólesik.

TIZENKETTEDIK JELENET

Tamás, Solmay

TAMÁS *(a középén jó)* Bocsánat, azt mondták, hogy Rábay urat itt találom...

SOLMAY *(kezet nyújtva)* Jó reggelt, Tamás öcsém! Hogy vannak? Mit művelt Demeter barátom?

TAMÁS *(tartózkodólag)* Nagyságod szíves figyelme igen lekötelező ránk nézve. Atyám megbízásából jövök Rábay úrhoz...

SOLMAY Reménylem, öcsém, a tegnapi félreértés...

TAMÁS *(gyorsan)* Atyám minél előbb óhajtana találkozni Rábay úrral, ezért küldött hozzá...

SOLMAY *(jobbra mutat)* Rábay ott van, szobájában; azonnal beszélhet vele.

TAMÁS *(meghajolva)* Köszönöm nagyságod kegyességét. *(El jobbra)*

SOLMAY *(magában)* Tessék! ezt is a feleségemnek köszönhetem. Halálra sérti e jó embereket, s most én iszom meg a levét. Hányszor segített pénzzavaraimon a jó Demeter, milyen kegyelettel volt családom iránt, s ez az örült asszonyi állat így arcul üti. Oh, Szidónia, Szidónia! be jól fog neked esni a bukás! *(Pamlagra veti magát)*

TIZENHARMADIK JELENET

Béla, Solmay

BÉLA *(középen jó)* Itt vagy, atyám?

SOLMAY Ilyen felesleges kérdésekre is csak egy képviselő tud vetemedni. Látod, hogy itt vagyok - minek kérded hát? Ennek is éppen annyi értelme van, mint a ti interpellációtoknak.

BÉLA Sajnálattal látom ingerült kedélyedet, atyám, holott én olyan ügyben keres-telek föl, mely abszolút higgadtságot igényel. Otthon azt mondták, hogy ide jöttél, s rögtön utánad siettem.

SOLMAY Ezt is felesleges konstatálnod; látom, hogy itt vagy. Miben lehetek szolgál-atodra?

BÉLA Rövid az egész, de annál fontosabb. Tudod, hogy a szép Sereczkynével nemsokára boldog frigyre lépek, s így vagyonilag is egészen emancipálom magamat. Felkérek tehát, hogy a családi birtokból engem illető részt add át nekem független kezelésre.

SOLMAY *(fölkel)* Úgy? Nincs egyéb bajod?

BÉLA Nagykorúságomat már több év előtt elértem, s azt hiszem, ha egy előkelő hölgyet veszek nőül, nekem is hozzá kell járulnom vagyonommal.

SOLMAY Igazán? Éppen jókor jöttél. Ha tetszik, azonnal kifizetlek.

BÉLA Nem, atyám, ily kíméletlen nem vagyok - engedek időt.

SOLMAY Köszönöm, de nem fogadhatom el nagylelkűségedet. Kifizetlek ebben a nyomban. *(Zsebéből kis jegyzőkönyvet vesz ki)* Itt van, tartsd a markodat. *(A jegyzőkönyvbe nézve)* Most harmadízben vagy országgyűlési képviselő. Első választásod, mivel a megyében nagy reményeket fűztek hozzád, s azt hitték, hogy miniszter lehet belőled, csak 12 734 forintba került. Másodízben már hatalmas ellenjelölted volt, s mivel választóid ezalatt is fölfedezték, hogy nagy tökfilkó vagy, ez a választás 27 845 forintba jött. Harmadízben már

hozzád szoktak az emberek, s a mandátumnak is leszállt a kurzusa, azért ez a választás a legolcsóbb volt, 8261 forint 60 krajcár. Összesen: 48 840 forint 60 krajcár. Abból a jószágból, melyet még el nem adtam, a te részed tenne 40 000 forintot, eszerint még te tartozol nekem 8840 forint 60 krajcárral. És jó lenne, ha minél előbb megadnád, mert éppen most nagy szükségem van pénzre. A krajcárokat elengedem. Szervusz! *(El)*

BÉLA *(magában, elképedve)* Mit jelent ez? Az öreg talán pénzügyminiszternek készül, hogy ilyen budget-vel akarja kiszűrni a szememet? Eh! de nem! ebben a dologban nem értem a tréfát - majd komolyan beszélek az öreggel.

TIZENNEGYEDIK JELENET

Gizella, Béla

GIZELLA *(a középén jő)* A papa oly dühösen rohant le a lépcsőn, hogy engem is majd fellökött. Megint megharagítottad?

BÉLA Kisleányokhoz nem illenek ily impertinens kérdések. Hanem te felelj nekem: hogy mersz egyedül csatangolni az utcákon?

GIZELLA *(leül)* Nem egyedül jöttem, Aranka is velem volt; útközben találkoztunk mamával és Szerafinnal, s Arankát magukkal vitték a boltba. Nekem nem jutott hely a kocsiban, s előreküldtek. Meg van elégedve nagyságod a magyarázattal?

BÉLA *(kalapját véve)* Bánom is én, ha a fejeteiken táncoltok is. *(El)*

GIZELLA *(magában)* Ugyancsak udvarias ember az én kedves bátyám. Bizonyosan pénzt kért a papától, s helyette jó tanácsot kapott, azért oly haragos. Ismerjük már ezeket a szcénákat. Ah! Tamás... *(Fölkel, a belépő Tamást meglátva)*

TIZENÖTÖDIK JELENET

Tamás, Gizella

TAMÁS *(mély meghajlással)* Kisasszony!

GIZELLA Jó reggelt, Tamás! Tegnap este oly korán eltűnt, hogy többé nem is láthattam. Rosszul mulatott?

TAMÁS *(hidegen)* Éreztem, hogy nem vagyok e fényes légkörbe való. *(Búcsúzva)* Kisasszony!... *(Az ajtó felé megy)*

GIZELLA *(félre)* Bizonyosan a mama bántotta meg valami tapintatlansággal... *(Fenn, Tamás útját állva)* Oh, Istenem! nem kell ám mindent úgy a szívére venni. Mi azért jó barátok maradhatunk...

TAMÁS A kisasszony barátsága rám nézve igen megtisztelő, de nem vagyok rá méltó.

GIZELLA Mit jelent ez, Tamás? Nem méltó hozzám? Hát nem ön volt az egész nyáron át az én legjobb barátom?

TAMÁS *(fokozatosan nekihevíülve)* A nyáron át? Igaza van, kimondta a helyes szót, melyet, én együgyű, nem tudtam megtalálni. Nyári barátja voltam, nyári szórakozásra - éppen úgy, mint nyári kalapja, nyári ruhája, mely jó a falun, hol senki sem látja, s amelyet eldob, amelyre rá se néz, ha visszatér a városba, fényes körébe, csillogó csecsebecsési, ragyogó barátai közé. Köszönöm, kisasszony, hogy felvilágosított, most már nem fáj úgy csalódásom. Azt hittem, hogy igazabb, melegebb vonzalom, melyet mutatott; azt hittem, megértette szívemet, szemeim beszédét, s igaz feleletet olvastam mosolyában, kézzsorításában. Én bolond! S nekem még fájni tudott, midőn tegnap anyja által oly gúnnyal, oly megvetéssel utasított vissza valódi helyemre! Nevetség! Hiszen még nem jött meg a nyári ruha szezonja. Köszönöm, kisasszony, erre a szerepre nem vagyok elég jó. Isten önnel télre - nyárra, mindörökre! *(El)*

GIZELLA *(utána tesz egy lépést)* Tamás!... Megálljon... Elment! csak nem szaladhatok utána... Mit jelent ez? Mit beszélt itt összevissza gúnyról, megvetésről, nyári ruháról? Mit tett vele a mama?

TIZENHATODIK JELENET

Gizella, Szidónia, Szerafin, Aranka, majd Rábay

GIZELLA *(Szidónia elé fut)* Anyám! anyám! mit tettél tegnap Tamással?

SZIDÓNIA De mit tettél vele te? Éppen most láttam, úgy rohant, mint az örült.

GIZELLA Felelj, anyám, mi történt tegnap köztetek?

SZIDÓNIA Mi lelte ezt a gyermeket? Talán apád szelleme szállt beléd? Hát elég vakmerő volt tegnap, az estély kellős közepén megkérni a kezedet, s én visszautasítottam.

GIZELLA Anélkül, hogy engem megkérdeztél volna?

SZIDÓNIA Előre tudtam, hogy olyan jó ízlésű leány, mint az én kicsikém, mit felelne egy ilyen Tamásnak.

GIZELLA Hogy tudtad ezt tenni, anyám?

SZERAFIN Gizella, hogy beszélhetsz ily hangon a mamával?

SZIDÓNIA *(bánatosan)* Hagyd el, kedvesem, megszoktam már az ilyen bánásmódot... Hálátlan, rossz gyermek, így beszél velem, mikor oly fényes partit, egy Chupor Aladárt tartogatok számára készenlétben...

GIZELLA Kell is nekem! Oh, mama, mily boldogtalanná tettél! Ez hát a te szereteted? a te gondoskodásod? Elűzöd előlem az egyetlen embert, ki igazán boldoggá tehetett volna, csak azért, mert nem tud úgy ugrálni és sipegni, mint ezek a divatos majmok... *(Sírva fakad, indulatosan tépve zsebkendőjét)* Igaza van a papának, hogy mindig oly rosszkedvű - oh! én is olyan boldogtalan vagyok, hogy kedvem volna leugrani a harmadik emeletről. *(El balra)*

RÁBAY *(a jobb ajtóban áll, Gizella végszavait hallva, magában)* Ez is a harmadik emeleten van már!

SZIDÓNIA *(Arankához)* Szaladj utána, kedvesem, és vigasztald meg.

ARANKA Gizella! Gizella! megállj! *(Elfut Gizella után)*

TIZENHETEDIK JELENET

Rábay, Szidónia, Szerafin, majd Sereczkyné

RÁBAY *(előrejő, kezében kalap)* Mi baja van Gizellának?

SZIDÓNIA Ah! kedvesem, hagyd el azt a rossz leányt. Mindig mondtam, hogy gyermekeim közt legjobban hasonlít apjához - legtöbb bajom is volt vele... Egy kis regényes ábrándozás - majd kiröpül a fejéből megint... Egészen megrontotta ezt a szép napot... Oh! mily gyönyörű kelméket válogattunk, mindjárt itt lesznek... Az a sok bársony, plüss...

SZERAFIN *(lelkesülten)* Atlasz, ezüstbrokát!

RÁBAY Hát ez mire való?

SZIDÓNIA Nem tudod, hogy élőképekben fogunk fellépni - kosztümökben? Sereczkyné rendezi, nem maradhatunk hátra...

RÁBAY *(bosszúsan)* Sereczkyné is jobban tenné, ha egyedül komédiázna, s nem rántana magával másokat.

SZERAFIN *(Rábay arcát simogatva)* Édes kis Miklósom!...

RÁBAY Jó, jó, nem akarom elrontani ezt a szép napot, hanem azt nem tagadhatom, hogy mindig elmegy a kedvem, ha erre a Sereczkynére és fajtájára gondolok. *(Észreveszi Sereczkynét)* Ah, nagysád, éppen most emlegettük, bocsánat - hivatalos kötelességem -, viszontlátásra. *(El)*

TIZENNYOLCADIK JELENET

Sereczkyné, Szidónia, Szerafin

SERECZKYNÉ Jó napot, Rábay, jó napot! Nos, kedveseim, hát a kelmék? Én már égek a kíváncsiságtól.

SZIDÓNIA *(zavartan)* Ide rendeltük, éppen itt hozzák.

TIZENKILENCEDIK JELENET

Előbbie, Bangó

BANGÓ *(két nagy csomaggal hóna alatt)* Nagyságtok rendeletére főnököm itt küldi a kiválasztott kelméket. *(Az egyik csomagot a középén álló asztalra, a másikat oldalt, a pamlagra teszi. A nők a középére sietnek, s az asztalon levő csomagot vizsgálják)*

SERECZKYNÉ Ah! Ah! mily nagyszerű! milyen ízlés...

SZERAFIN A mamának nagyon finom ízlése van.

SZIDÓNIA Hízelvek vele magamnak.

SERECZKYNÉ És a másik csomagban?

BANGÓ Ugyanaz - nagyságod szolgálatára.

SERECZKYNÉ Ah! azt is látnom kell. *(A pamlaghoz siet, s a csomag vizsgálatába merül. Szidónia, Szerafin a közepén állnak, az asztal mellett)* Mind megtartom... Bangó úr, vitesse a csomagot egyenesen lakásomra.

BANGÓ Nagyságod parancsa szerint.

SZIDÓNIA Bangó úr, én is megtartom ezt, hagyja csak itt... *(Halkan)* Írják többi számlához.

BANGÓ *(halkan)* Bocsnat, főnököm szigorú parancsa szerint csak készpénzfizetés mellett hagyhatom ezt nagyságodnál.

SZIDÓNIA Mit jelent ez?

BANGÓ *(számlát vesz ki zsebéből)* És csak úgy, ha nagyságod ezt a régebbi számlát is kiegyenlíteni méltóztatik.

SZIDÓNIA Borzalom! *(Aggódó tekintetet vet Sereczkyné felé, ki egészen el van merülve csomagjának szemléletébe. Sógva Bangóhoz)* Mennyi az egész összeg?

BANGÓ A mostanival együtt négyezer-nyolcszáz forint.

SZIDÓNIA Az ön főnöke szörnyeteg!

BANGÓ *(meghajtva magát)*

SZIDÓNIA *(sógva Szerafinhoz)* Mit tegyünk? Ha Sereczkyné észreveszi, hogy nem fizethetünk, és hitelünk sincs, tönkre vagyunk téve.

SZERAFIN Mily borzasztó helyzet!

SZIDÓNIA *(Sereczkyné felé pillant)* Szerencsére egészen el van merülve... Mennyi pénz van nálad?

SZERAFIN Nagyon kevés.

SZIDÓNIA *(kiveszi tárcáját)* Add csak ide a tárcádat, talán az enyémmel együtt összehozhatunk valamit, amivel ezt a szörnyeteget elcsitíthatjuk. *(Átveszi Szerafin tárcáját, s kinyitja)* Itt több pénzt is látok... *(Kivesz egy csomó bankjegyet)* Mennyi van itt?

SZERAFIN *(rémülten)* Ehhez nem szabad nyúlni...

SZIDÓNIA *(megszámálva a pénzt)* Ötezer forint. Meg vagyunk mentve.

SZERAFIN Mama, ez nem az enyém.

SZIDÓNIA Hát kitől kaptad?

SZERAFIN A papától.

SZIDÓNIA Micsoda! Már megint! Mi lelte ezt az embert, hogy minden pénzét idehordja?

SZERAFIN Egy fontos becsületbeli adósságot kell vele kifizetnem.

SZIDÓNIA Az most a legfontosabb becsületbeli kérdés, hogy Sereczkyné előtt kompromittálva ne legyünk. A te adósságodat majd magamra vállalom én.

SZERAFIN De a papa nagyon meg fog haragudni.

SZIDÓNIA A papát csak bízd rám, majd számolok vele én! *(Fenn, pénzt nyújtva Bangónak)* Bangó úr, itt a pénze... *(A megmaradt pénzt zsebébe teszi. Sereczkynéhez)* Mindig készpénzzel szoktam fizetni, nem szeretem a számlákat. *(Kezével intve Bangónak)* Elmehet, barátom!

BANGÓ Kezeit csókolom, nagysád! *(A csomagot fölvéve a pamlagról, Sereczkynéhez)* Ezt azonnal nagyságod lakására viszem. *(Bókolva kihátrál az ajtón, a belépő Solmay lábára hágva)*

HUSZADIK JELENET

Solmay, Szidónia, Szerafin, Sereczkyné

SOLMAY Jaj! *(Lábát emelgetve, magában)* Ezek a rőfös kereskedők mindig halálos ellenségeim voltak.

SERECZKYNÉ Isten hozta - ah! nem is tudom, hogy szólítsam. Leendő papa - ah! ah! ez nagyon kedves...

SOLMAY Rendkívül kedves, leendő leányom! *(Súgva Szerafinhoz)* Kifizetted már Malvint?

SZERAFIN *(zavartan)* Még nem...

SOLMAY Ez már mégis borzasztó. Menj, azonnal küldd el neki!

SZERAFIN Nem lehet, már nincs meg a pénz.

SOLMAY *(rémtúlten)* Hát hova lett?

SZERAFIN A mama elvette, és kifizette ezeket a kelméket. Azt mondta, hogy majd ő fog a papával számolni. *(Sereczkynéhez megy, s vele együtt a kelmék szemléletébe merül)*

SOLMAY Mindjárt megüt a guta! *(Szidóniához, halkán, fojtott dühvel)* Te, Szidónia, te - mit műveltél megint?

SZIDÓNIA Én kérdelek tőled, mit cselekszel? Megrablod a nődet, hajadon leányaidat, hogy minden pénzedet Szerafinra költsd, kiről férje köteles gondoskodni. Tegnap ezer forint, ma ötezer forint! Ha így folytatod, gondnokság alá tétetlek, mint pazarlót... Elég! köszönd Sereczkynének, hogy nem lépek fel erélyesebben. *(Sereczkynéhez megy)*

SOLMAY *(magában dühösen)* Oh! ezt az asszonyt dinamittal kellene felrobbantani!

HUSZONEGYEDIK JELENET

Előbbiek, Demeter

- DEMETER *(a középajtóban)* Szerencsés jó reggelt kívánok! Rábay urat keresem.
- SOLMAY *(eléje siet)* Isten hozta, kedves barátom! Jöjjön be. Rábay nincs itthon, de rögtön visszatér, maradjon addig velünk. *(Félre)* Oh! csak szekírozná meg jól a feleségemet.
- SZIDÓNIA *(súgva Solmayhoz)* Vezesd Miklós szobájába ezt a borzasztó embert.
- SOLMAY *(mintha nem hallotta volna Szidóniát)* Jöjjön, Demeter, feleségem is nagyon óhajt önnel találkozni. Reménylem, a tegnapi félreértés nem rontja meg régi barátságunkat.
- DEMETER Ami azt illeti, nem volt ugyan félreértés - nem is mondhatom, hogy nem fáj még most is, de hát igaza lehet a nagyságos sógorasszonynak, ő tudja legjobban, kinek nevelte a leányát. Azért én mégis imádom a Solmay családot, és ha nem köthetünk is vele híment, azért mégis távoli rokonok maradunk. *(Kézet csókol Szidóniának)*
- SERECZKYNÉ *(súgva Szidóniához)* Az Istenért! Ki ez a szörnyű ember?
- SZIDÓNIA *(súgva)* Ah, kedvesem, mindjárt elájulok.
- SOLMAY *(Demetert Sereczkynének bemutatva)* Morosán Demeter - jó barátom, legjobb barátom, rokonom.
- DEMETER Távoli.
- SZIDÓNIA Nagyon távoli.
- SERECZKYNÉ *(bókolva)* Jó napot, Morosán úr, jó napot... *(Bókolás közben folyton hátrál)*
- SOLMAY *(Demeterhez)* Leendő menyem, Béla menyasszonya. Hogy tetszik?
- DEMETER *(végignézi Sereczkynét, helyeslőleg)* Választékos úri hölgy. Örülök, hogy rokonságba jövünk. Mert a dolog így áll: Solmay úr nagyapjának unokatestvérét, Dorottyát, házastársul vette Kóspallagi Dániel...
- SZIDÓNIA Nem óhajt szivarozni, Demeter? Férjem majd Miklós szobájába vezeti...
- DEMETER Milyen jó asszony! Már megint szivarral kínál. Köszönöm, most nem kérek, inkább társalgásba ereszkedem az új sógorasszonnyal. *(Sereczkynéhez)* Nagyságod özvegyi állapotban szenved, vagy hajadon leányzó?
- SERECZKYNÉ *(irtóztva elhúzódik)* Özvegy vagyok, uram.
- DEMETER *(udvarias bókkal)* Mindjárt gondoltam, virágzó teljességéről ítélve.
- SZIDÓNIA *(súgva Szerafinhoz)* Vess véget e jelenetnek, mert Sereczkyné mindjárt szörnyet hal.
- SZERAFIN *(fenn)* Mama, kérlek, menjünk kissé szobámba... Megbocsát, Demeter bácsi? Nagyon sürgős dolgunk van.
- DEMETER A bagoly is bíró odújában, nagyságos húgomasszony, csak tessék bátran végezni becses dolgaikat.

SZIDÓNIA *(karonfogva Sereczkynét, sürgetőleg)* Menjünk, menjünk. Isten önnel, Demeter.

SERECZKYNÉ Jó napot, Demeter úr, jó napot! *(Bókolva az ajtó felé hátrál)*

DEMETER *(bámulva)* Milyen szép tempói vannak, még a nagyságos sógorasszony is tanulhatna tőle, pedig az már csak ért hozzá...

SZIDÓNIA Menjünk, menjünk! *(Halkan Solmayhoz)* Megkeserülöd ezt, Náci! *(Elvonja magával Sereczkynét, s Szerafinnal mind el balra)*

HUSZONKETTEDIK JELENET

Solmay, Demeter

SOLMAY *(hevesen rázva Demeter kezét)* Köszönöm, Demeter, szívemből köszönöm!

DEMETER *(bámulva)* Mit?

SOLMAY A bosszút.

DEMETER Micsoda bosszút, Ej, ej, Solmay sógor, hát azt hiszi, hogy én bosszút látok abban, ha az uzsorások körmei közé kerül?

SOLMAY Hogyan? Ezt meg én nem értem.

DEMETER Dehogynem! Éppen most beszéltem a szenzáloommal, attól hallottam, hogy a sógor úr ma reggel befutkározta a legpiszkosabb uzsorásokat ötezer forintért... Ejnye, ejnye, hát érdekelttem én azt? Mikor itt vagyok a városban, s csak egy szavába került volna?

SOLMAY Hogyan, Demeter, ön képes lett volna?

DEMETER Miért ne? Mikor én azt mondom, hogy imádom a Solmay családot, akkor igazat is mondok. Amiért tegnap kikosaraztak? Ejnye, hát föltehettem rólam? Tudom, hogy nem beszélek ékesen, és néha lábára hágok annak, akivel beszélek, de erről én nem tehetek; azért nem kell ám azt gondolni, hogy a szívem is oly rossz, mint a nevelésem.

SOLMAY *(megragadja Demeter kezét, elérzékenyülve)* Oh, Demeter, ön igazi nagy ember... Mennyivel alatta állunk mi valamennyien... Látja, nem mertem önhöz fordulni a tegnapi dolgok után - pedig ha tudná, mily iszonyú helyzet kényszerített -, nyugalmunk, boldogságunk, becsületünk volt veszélyben - és ah! még most is...

DEMETER Most is? Ne kerüljessük a forró kását, mennyire van szüksége?

SOLMAY *(halkan)* Még mindig ötezer forintra.

DEMETER *(kiveszi tárcáját)* Most úgyis sok pénzt hordok magamnál, nem árt, ha egy részét elhelyezem... *(Bankjegyeket ad Solmaynak)* Tessék! majd aztán a többihez írjuk ezt is! *(Hámor belép a középpajton)*

SOLMAY *(eltéve a pénzt)* Nem mondok köszönetet, Demeter, ez a szó kevés volna most, nagyon kevés. Ön megmentette családomat... áldja meg az isten!... *(Kalapját véve)* Engedje, hogy rögtön elsiessék - sürgős az ügy, melyet el

kell intéznem. *(Félre)* Magam fizetem ki, nem bízom többé asszonyi kézre... *(Az ajtó felé megy, és Hámorral találkozik)* Hámor? A Malvin férje? Annál jobb, úgy még hamarabb elvégezhetem.

HUSZONHARMADIK JELENET

Előbbiektől, Hámor

HÁMOR Jó napot, urak! Hazajött már Rábay a hivatalból?

SOLMAY Még nem. *(Félre)* Milyen hangon beszél a szemtelen. *(Fenn)* Szabad kérem egy pár bizalmas szóra, Hámor úr?

HÁMOR Bizalmas szóra? Mindjárt, kedves barátom uram. *(Demeterhez)* Nos, Morosán úr, hát konkurenssek vagyunk? Mi? Szintén a jó eredményt várjuk? Hehe! Azért semmi ellenségeskedés! Aki bírja, az marja, hehe!

SOLMAY *(félre)* Szemtelen! *(Fenn, kinyitva a jobb oldalajtót)* Erre kérem, Hámor úr, tüstént elvégezhetjük...

HÁMOR Rendelkezésére állok, barátom uram. *(El Solmayval jobbra)*

DEMETER Milyen úri modora van ennek a Hámornak. Pedig csak olyan vállalkozó, mint én - de persze finom ember, tud ékesen beszélni -, könnyű neki legyőzni az ilyen együgyű falusiakat...

HÁMOR *(kívülről haragosan)* Nem fogadom el!

DEMETER Mi ez? Mintha veszekednének.

HÁMOR *(kívülről)* Mit? Csenedesebben? Miért? Ahá! most már értem. *(Haragosan visszajő, utána Solmay)* De engem nem fognak olyan könnyen kijátszani... Láttam!

SOLMAY *(halkan)* Vigyázzon! az égre!

HÁMOR Vigyázzanak! Mintha nem látnám tisztán a dolgot... Ez az úr bizonyosan többet adott!

DEMETER Mit beszél ez? Kinek adtam én többet?

SOLMAY Semmi, semmi, ne hallgasson rá, nem tudja, mit beszél.

HÁMOR Nagyon is jól tudom! De nem hagyom annyiban, nem én! Lármát fogok ütni, kiírom az újságokban. Ohó! hát Morosán úr akar kitúrni engem? Majd meglátjuk. Én a közmorál nevében fogok tiltakozni ilyen korrupció, ilyen vesztegetés ellen...

DEMETER *(kitörve)* Vesztegetés? Hallja az úr, nekem ilyet ne mondjon, mert úgy nyakon felejttem...

SOLMAY Csendesesen, az égre! Hajba ne kapjanak!

HUSZONNEGYEDIK JELENET

Előbbiek, Rábay

- RÁBAY *(jő közében)* Jó reggelt, uraim! Úgy látszik, nagyon türelmetlenek. No, nem is tartom tovább függőben, éppen most intéztem el a dolgot. A miniszter Hámor úr ajánlatát fogadta el.
- HÁMOR *(nagy zavarban)* Ah! nagyságos úr, mily kitüntetés - nagyon le vagyok kötelezve... *(Rábay kezét rázza)* Soha el nem felejttem... *(Demeter kezét rázza)* Porig vagyok alázva, le vagyok forrázva... Én semmit sem mondtam, visszavonom... *(Mindenfélé bókolva)* Magamat ajánlom, uraim... *(Demeterhez rohan, súgva)* Részeg voltam, mindent visszavonok... Ah! ah! ki hitte volna? *(Rábayhoz)* Kezeit csókolom, nagyságos úr, azaz ajánlom magamat. *(El közében)*
- RÁBAY Mit jelent ez? Megzavarta ezt a Hámort a nagy öröm? *(Demeterhez, kezét nyújtva)* Reménylem, Demeter sógor, ez nem zavarja meg a régi barátságot?
- DEMETER *(hátrátéve mindkét kezét)* Hát úgy vagyunk? Most már értem. Ez a feddhetetlenség, melyről annyit írtak a politikai és napilapok? Hát már az újságoknak sem lehet hinni? Halálba mentem volna a tiszta kezéért. És most! Pedig ő is tagja a Solmay családnak... ez fáj, jobban fáj, mint a tegnapi kosár... Alászolgája! *(Gyorsan el)*

HUSZONÖTÖDIK JELENET

Rábay, Solmay, Szidónia

- RÁBAY Mi ez? Mit beszélt ez az ember? Gyanúsítani mert engem? Ah! ez nem maradhat annyiban... *(Demeter után akar sietni)*
- SOLMAY *(visszatartja)* Ugyan, hagyd el! Tudod, hogy nem szokta magát helyesen kifejezni.
- RÁBAY Ez elég helyesen volt kifejezve. Feddhetetlenséget, tiszta kezet emlegetett... Vesztegetéssel gyanúsított, engem... Ah! erről még számolni fog!
- SOLMAY *(kínos zavarban)* Ne gondold vele; azt sem tudja, mit beszél...
- RÁBAY *(keserűn)* És te még ezt az embert pártolod! Barátodnak nevezed ezt az embert, aki képes minden alap nélkül ily vádat dobni arcomba...
- SZIDÓNIA *(ki e jelenet alatt a bal ajtóban állt, előrejő)* Végre hát kitűnik, hogy nekem volt igazam...
- SOLMAY *(Szidónia felé fordul, dühösen)* Természetesen, mindig neked van igazad.
- RÁBAY Oh, de ez nem marad annyiban! Ilyen vádat senki se emeljen büntetlenül ellenem.

HUSZONHATODIK JELENET

Előbbie, András, majd Szerafin

- ANDRÁS *(jelentve)* Chupor Aladár önagysága kívánja tiszteletét tenni.
- SOLMAY *(félre)* Itt a második mennykő. *(Fenn)* Sajnáljuk, de nem vagyunk itthon.
- SZIDÓNIA *(halkan)* Ignác, saját házában parancsolj. *(Fenn)* Szívesen látjuk. *(András el, Szidónia Rábayhoz fordul)* Reménylem, nem tiltod ki házából az én vendégeimet. *(Kiszól a bal ajtón)* Jertek, kezdődik a próba.
- SZERAFIN *(bejön)*
- SOLMAY *(oldalt egy pamlagra veti magát, hátat fordítva a társaságnak)* Mi lesz ebből? Istenem, mi lesz ebből?
- RÁBAY *(halkan Szerafinhoz)* Nem ígérted meg, hogy nem fogadod el többé ez embert?
- SZERAFIN *(halkan)* Istenem! hiszen a mama hozta ide. *(Elfordul)*
- RÁBAY *(bosszúsan, oldalt megy, magában)* Eh, mit is törődöm e léha fickóval?... Nagyobb gondom van most. Mily ok bírhatta Demetert ez alávaló gyanúsításra?

HUSZONHETEDIK JELENET

Előbbie, Chupor

- CHUPOR *(jó, mindenkit üdvözölve)* Nem vesztegettem az időt, megtaláltam már az alkalmas képeket. *(Szidóniához)* Sereczkyné önagysága is részt fog venni az élőképekben? Kitűnő talentum. Senki sem tud úgy sípogni és bókolni, mint ő! *(Utánozva)* Jó napot, kedveseim, jó napot! jó napot! Menjen, maga rettenetes ember.
- SZIDÓNIA Ah! ah! Chupor, ön valóban rettenetes ember! *(Sereczkyné belép a jobb ajtón, s állva marad)*
- CHUPOR Gonosz! most már viselje a... *(Észreveszi Sereczkynét, magában)* Teringettét!

HUSZONNYOLCADIK JELENET

Előbbie, Sereczkyné, Gizella, Aranka, majd Béla

- SERECZKYNÉ *(előrejön)* Jó napot, Chupor, jó napot! jó napot! *(ujjával fenyegeti)* Gonosz, úgy látszik, valami csintalanságban zavartam meg.
- CHUPOR *(nagy zavarban)* Ellenkezőleg... az élőképek... nagysád művészete... jó napot! *(Észreveszi magát)* Azaz, kezeit csókolom! viszontlátásra! *(Az ajtó felé megy, s a belépő Bélával találkozik)*
- BÉLA *(megfogja)* Hova akarsz menni? Hiszen csak most kezdjük a próbát. *(Vissza-hozza)*
- SZIDÓNIA *(Sereczkynéhez)* Zavarba jött; midőn beléptél, éppen Csalmainét utánozta.

SERECZKYNÉ Ah! ah! Csalmainét! mindjárt ráismertem! Szegény Csalmainé! Olyan affektált... könnyű utánozni. (*Chuporhoz, fenyegetve*) Nos, rettenetes ember, kezdjük már a próbát?

ARANKA Chupor úr, hány képet talált?

CHUPOR Hetet. Mind különféle korszakból, különböző kosztümökkel.

SZIDÓNIA Nagyszerű. (*Gizellához*) Rossz leány, ennek sem örülsz?

GIZELLA (*durcásan*) Nem.

CHUPOR (*súgva Szerafinhoz*) Éppen Malvin önagyságától jövök. Egy levelet küldött általam nagysád számára.

SERECZKYNÉ Kezdjük meg azonnal a próbát. Chupor, rendelkezék velünk!

CHUPOR Ma csak az attitűdöket fogjuk próbálni. Mindenki vegyen olyan állást, mely leginkább megfelel temperamentumának.

SZERAFIN (*súgva, türelmetlenül*) Adja ide azt a levelet!

CHUPOR Malvin azt mondta, hogy Rábaynak nem szabad tudni róla. Most idenéz... (*Elugrik Szerafin mellől*)

SERECZKYNÉ Én királynői állást választok. Béla mint rabszolga térdeljen lábaimnál.

BÉLA Egész életemen át. (*Sereczkyné a szoba közepén büszke, uralkodói tartással áll, egyik kezét csípőjére helyezve, másikat parancsolólag kinyújtva. Béla lehajtott fővel lábai előtt térdel*)

SOLMAY (*magában*) Úgy kell neki!

CHUPOR (*Rábayhoz*) Ön is velünk tart, uram?

RÁBAY (*felriadva*) Mindenesetre.

CHUPOR (*végigmenve a csoport előtt*) Nagyszerű! festői! (*Szerafin mellé megy. Rábay megfordul és utánanéz*)

SZERAFIN (*súgva*) Adja most ide a levelet.

CHUPOR (*zsebébe nyúl, hátrapillantva, Rábayhoz fut*) Ej! Rábay úr, nem szabad állást változtatni. (*Ismét háttal fordítja Szerafinnak*) Gizella és Aranka kisasszonyok a mama mellett, mint a báj és a kellem képviselői. (*Hozzájuk fut, s Szidónia mellé állítja*) Szerafin nagysám, a kart kissé fölemelni... (*hirtelen kezébe adja a levelet*)

RÁBAY (*megfordul, s Szerafin felé néz*)

SZERAFIN (*a levelet gyorsan zsebébe rejti. Észrevéve Rábayt*) Ah! megint megfordult...

CHUPOR (*Rábay felé fut*) Ej, Rábay úr, mondtam, hogy nem szabad állást változtatni.

RÁBAY (*megragadja Chupor kezét. Fojtott hangon, nagy indulattal*) Ha ön lovagias ember, tudni fogja kötelességét!

CHUPOR (*ijedten*) Mi ez?

RÁBAY Szót se! Mindent láttam! Hagyja el rögtön e házat, s várja el segédeimet...

CHUPOR De uram...

RÁBAY Szót se, ha mondom, vagy nyilvánosan megalázom.

CHUPOR *(magában)* Hiszen evvel Othellót kellene produkálni... *(Fenn)* Hölgyeim, egyelőre elég volt a próba - magamat ajánlom...

SZIDÓNIA Hisz még alig fogtunk hozzá.

CHUPOR *(nagy zavarban, Rábay tekintete elől az ajtó felé hátrálva)* Bocsánat, sürgős dolgaim hívnak, elég ennyi mára - nagyon is elég -, ajánlom magamat. *(El)*

SERECZKYNÉ Úgy hát én is megyek. Holnap folytatjuk. *(Bélához)* Rabszolga, keljen fel, és nyújtsa karját... *(Bélát karonfogva)* Pá, kedveseim, pá! *(El Bélával)*

RÁBAY Leányok, menjetek Szerafin szobájába.

SOLMAY *(fölkel, félre)* Hohó! itt készül valami.

ARANKA Miért?

RÁBAY Menjetek, ha mondom!

GIZELLA Megyünk, megyünk, azért nem kell úgy haragudni. *(El Arankával)*

HUSZONKILENCEDIK JELENET

Rábay, Szerafin, Szidónia, Solmay

RÁBAY *(Szerafinhoz)* Add ide azt a levelet!

SOLMAY Micsoda levelet? *(Szerafin mellé megy)*

SZERAFIN *(zavartan, reszketve)* Nem értelek...

RÁBAY Azt a levelet kérem, melyet éppen most kaptál Chupor Aladártól, és zsebedbe rejtettél.

SOLMAY *(halkan Szerafinhoz)* Mi ez?

SZERAFIN *(súgva)* Malvin levele.

SOLMAY *(rémülten)* Beütött a mennykő. *(Súgva)* Add ide titokban.

SZIDÓNIA Ignác! ne suttogj leányoddal, ne izgasd férje ellen. Mi ne avatkozzunk gyermekeink dolgába. Szerafin, ha csakugyan levelet kaptál Chuportól vagy akárkitől, nem szabad férjedtől eltitkolnod. Ebben már nem értek tréfát. Most én mondom, add elő azt a levelet.

SZERAFIN *(hebegve)* Én nem tudom... nem értem... *(Titkon Solmay kezébe csúsztatja a levelet)*

SZIDÓNIA Ahá! Most atyád kezébe adtad - jól láttam... Náci, te valóban megrontója vagy gyermekeidnek.

SOLMAY *(ráordít)* Hallgass! *(a levelet háta mögött tartja, s a kandalló felé közeleg)*

SZIDÓNIA Erről a hangról majd később számolunk, előbb ezt a kínos félreértést kell tisztába hoznunk. *(Solmay mellé szökik, s kikapja kezéből a levelet)* Itt a levél!

RÁBAY *(feléje rohan)* Ah! nem csalódtam.

SZIDÓNIA Csak csendesen! Meg vagyok győződve, hogy félreértés van a dologban, s te alaptalanul gyanúsítod Szerafint. Ezt a levelet én mint anyja joggal bonthatom fel, s reménylem, meg foglak nyugtatni. *(Feltöri a levelet)*

SOLMAY Szidónia!

SZIDÓNIA *(a levélbe nézve)* Nem mondtam, hogy félreértés az egész? Nincs itt egyéb, mint néhány kifizetett számla. *(Rábaynak nyújtja)* Íme, lásd saját szemeddel.

RÁBAY *(a számlákba nézve, kábultan)* Mit jelent ez? Nőm adósságai, amelyekről én semmit sem tudtam... És kifizetve? A tegnapi számlák is. *(Solmayhoz)* Hát mégsem te fizetted ki? *(Kitörve)* Hogy kerültek ezek Chupor kezébe?

SZIDÓNIA No, csak ne gyanakodjál szegény Chuporra... Itt van egy névjegy is - a számlák között találtam. *(Olvas)* „Megtartom ígéretemet; reménylem, te sem feledkezel meg a tiedről. Hámor Malvin.”

RÁBAY Malvin... Hámor Malvin... Ennek a Háornak a neje, kinek éppen most... És ő fizette ki titokban nőm számláit - emlékezteti ígéretére... Ah! most értem! *(Kitörve, megragadja Szerafin kezét)* Mit tettél, szerencsétlen?

SZERAFIN *(összeroskadva)* Irgalom, én nem tudtam, nem értettem.

RÁBAY Úgy van, úgy! Most már világosan látok, tisztán értek mindent. Nem volt rágalom, amit itt előbb, saját lakásomon szemem közé dobtak! Nyomorult vagyok, meg vagyok becstelenítve a világ előtt, saját öntudatom előtt! El tőlem! *(Eldobja Szerafin kezét)*

SZIDÓNIA *(méltósággal)* Miklós, ez a hang...

SOLMAY *(ráordít)* Hallgass!

RÁBAY *(emelkedő indulattal)* Ide kellett hát jutnom, ide juttatott a te könnyelműséged, hiúságod, fényűzésed! Nem volt elég, hogy mindenemet neked áldoztam, hogy nehéz munkában fáradtam, éretted, szeszélyeidért, hiú vágyaidért, többet akartál - becsületed is kellett -, jó nevemet is értékesíteni akartad? Hiába óvtam, félve, nélkülözések árán, annyi éven át tiszta nevemet, szep-lőtlen híremet, itt van egy asszony, akinek selyemre, gyémántra van szüksége - és beváltja érette... Ezt tetted velem, te, akit szerettem, imádtam, akiért odaadtam volna életemet? Nem volt elég? becsületed is kellett? Jól van, elvetted, mit kívánsz még tőlem?

SZERAFIN *(Rábay elé rohan, kétségbeesetten, összetett kezekkel)* Miklós! bocsáss meg! nem tudtam, mit teszek...

RÁBAY *(eltolva maga elől Szerafint)* Félre innen! Nincs most idő könnyekre, magyarázatokra! Becsületedet kell megmentenem... Bármily módon - de meg fogom tenni. *(El)*

SZERAFIN Vége! Vége! *(A pamlagra roskad)*

SOLMAY *(Szidóniára ordít)* Asszonyi állat! Ez a te munkád!

SZIDÓNIA *(félre)* Itt csak gyors ájulás segíthet. *(Fenn, sikoltva)* Ignác, szörnyeteg! *(Solmay karjai közé ájul)*

SOLMAY Tessék csak a földre ájulni. *(Elbocsátja Szidóniát, ki a pamlaghoz ugrik, és Szerafin mellé ájul. Solmay elrohan Rábay után)*

A függöny legördül

HARMADIK FELVONÁS

Az első felvonásbeli szín

ELSŐ JELENET

Gizella, Aranka, majd Szidónia

- GIZELLA *(balról jön)* Hol van a mama?
- ARANKA Nem tudom. Már korán reggel fölkeltem, emberemlékezet óta nem kelt még fel oly korán...
- GIZELLA Tudod, Aranka, tegnap valami nagy dolognak kellett történnie. Mióta Szerafinéktól nagy sebbel-lobbal hazaküldtek, azóta olyan az egész ház, mintha fel volna fordulva.
- SZIDÓNIA *(a középről jó, lábujjhegyen, suttogva)* Csitt! csitt! leányok, ne oly hangosan, fel ne költsétek atyátokat.
- ARANKA Hát olyan nagy baj volna az?
- SZIDÓNIA Az Istenért! csendesebben! ne ingereljétek a papát; az ő haragja rettenetes. Szegezzünk megadást, szelídséget, türelmet ellene... Gizella, csengess az inasnak, de ne hangosan....
- GIZELLA *(megüti az asztalon levő csengettyűt)*
- SZIDÓNIA Ah! nagyon erős volt... Gizella, te kíméletlen vagy atyád iránt - vigyázz! szörnyű haragja sötét felhőként lebeg fölöttünk...

MÁSODIK JELENET

Előbbie, Adolf

- ADOLF Nagyságtok jelenlétemet óhajtják?
- SZIDÓNIA Ne kiabáljon úgy, fel ne költse a nagyságos urat!
- ADOLF A nagyságos úr már régen elment hazulról...
- SZIDÓNIA Ah! úgy? Elment? *(A jobb oldalajtóhoz siet, s betekint)* Valóban nincs itt...
- ADOLF Ha megengedi nagyságod, hogy a társalgásba elegyedjem, bátor vagyok megjegyezni, hogy Solmay úr igen későn jött haza, egész éjjel fenn volt, iratokat rendezett, s irányomban határozottan ingerült hangulatot tanúsított; sőt midőn ma reggel eltávozott, oly eréllyel lépett föl, melyet eddig nem tapasztaltam nála.
- SZIDÓNIA Micsoda megjegyzéseket enged meg magának?

ADOLF Bocsánat! ma reggel óta nem állok szolgálati viszonyban nagyságod tisztelt családjával, amennyiben a család névleges feje, Solmay úr, lemondott további szolgálatomról.

SZIDÓNIA Azt akarja mondani, hogy felmondott?

ADOLF Sőt, mi több és szokatlanabb, hátralevő tiszteletdíjamat is kifizette, s felhatalmazott a rögtöni távozásra, azon megjegyzés kíséretében, hogy nincs többé szüksége ily léhűtő kenyérpusztítóra.

SZIDÓNIA *(magában)* Mit jelent ez?

ADOLF Nagyságtok iránti tisztelem és vonzalmam azonban oly határtalan, hogy távozásomig kész vagyok az úgynevezett inasi tisztet teljesíteni. Méltóztassék velem rendelkezni.

HARMADIK JELENET

Előbbie, Róbert

RÓBERT *(sietve jó a középén)* Nem találom, sehol sem találom...

SZIDÓNIA Voltál lakásukon?

RÓBERT Már eltávozott hazulról. Szerafint könnyek közt, kétségbeesetten találtam, de ő sem tudott mondani semmit.

GIZELLA Oh, Istenem! kiről beszélsz? Tamásról?

SZIDÓNIA Eh? van is most kedvünk a te Tamásodról beszélni. Menjetek szobátokba!

ARANKA A mama is olyankor küld el, mikor az érdekes dolgok következnek. *(El Gizellával balra)*

ADOLF Ha szabad a társalgásba elegyednem...

RÓBERT *(hátrafordul)* Hordd el magad!

ADOLF *(méltósággal)* Önagysága fel fogja önt világosítani, uram, hogy ezen hanglejtés használatára nincs többé feljogosítva. *(El)*

NEGYEDIK JELENET

Róbert, Szidónia

RÓBERT Megbolondult ez a fickó?

SZIDÓNIA Atyád ma reggel felmondott neki, az én tudtom nélkül. Általában nem tudom, mi lelte atyádat tegnap este óta. Úgy viseli magát, mintha én volnék oka annak a szerencsétlen félreértésnek, mely Szerafin boldogságát megzavarta.

RÓBERT Ezt a vitás kérdést intézd el a papával. Én nem leckéztetek meg, nincs hozzá jogom. Csak arról akarlak tudósítani, hogy megjött az eszem, és megyek...

SZIDÓNIA Hova?

RÓBERT Dolgozni. Két nap óta nagyon sokat okultam, nem akarok többé részes lenni a papa tönkretévésében. Itt az ideje, hogy próbáljak valamit. Mert azt, hogy kártyáztam, futtattam és adósságot csináltam, még sem lehet életpályának nevezni. Tamással már megegyeztem; meg fogja kérni apját, hogy adjon nekem foglalkozást valamelyik vállalatánál.

SZIDÓNIA Mit hallok? Te - az én fiam, e Demeter szolgálatában?

RÓBERT Hjah! a papa kijelentette, hogy több adósságomat nem tudja kifizetni, a buborék szétpattant - az uraságnak vége - eltáncoltuk, elmulattuk, eltoaletteztük. Megpróbálom, talán lehet még jóra való ember belőlem, ámbár nem tanítottak rá. No, de nem teszek szemrehányást...

SZIDÓNIA Még csak az kellene! Te hálátlan fiú! így beszélsz velem, ki csak gyermekeimnek éltem, ki minden perceimet nekik áldoztam...

RÓBERT No, az áldozás munkája elég vígan ment. *(Megcsókolja Szidónia kezét)* Vigasztalódjál, mama, kihevered még azt a csapást, hogy egyik fiad dolgozni próbál. Gondoljunk most Szerafin sorsára - a papa tegnap este mindent elmesélt -, borzasztó történet! Nem akarom mondani, mama, hogy ennek is a mi nevelésünk az oka; hanem annyi bizonyos, hogy ez is nagyon elvette a kedvemet ettől a mi örökös farsangunktól. A becsület mégiscsak becsület - még ránk nézve is, akik eddig nem sokat tettünk érte, hát még Miklósr! Megyek, felkeresem, talán ráakadok valahára. *(El)*

SZIDÓNIA Hálátlan fiú!... Ez hát anyai szeretetem jutalma! Mikor adósságokat csinált, mindig én voltam az, ki lecsillapítottam apja haragját, s pénzt csikartam ki tőle - és most mégis apja mellé áll, ellenem! Íme, a gyermek hálája!

ÖTÖDIK JELENET

Szerafin, Szidónia

SZERAFIN *(kétségbeesetten, rohanva jó a közepén)* Anyám, anyám! add vissza férjemet! add vissza boldogságomat!

SZIDÓNIA Nagy ég! leányom, mi történt férjeddal? Tudsz már róla valamit?

SZERAFIN Midőn tegnap este, egész napi várakozás után, magamra hagytál, azzal akartál vigasztalni, hogy Miklós bizonyosan nemsokára hazajön; elpárolgott haragja, s a kellő felvilágosítás után rendbe hozhatok mindent. Adtál is utasításokat, mit beszéljek, hogyan viseljem magamat, s azt mondtad, te is így fogsz a papával tenni, aki szintén haraggal rohant el, és biztosan le fogod csillapítani...

SZIDÓNIA Úgy is lett volna, de azóta nem találkoztam vele...

SZERAFIN Éppen mint én Miklóssal. Késő éjjel jött haza, dúlt arccal, sápadtan, és azonnal szobájába zárkózott. Eleinte, tanácsod szerint, vártam, hogy ő keressen föl, de mikor már éjfél elmúlt, nem bírtam a kínzó nyugtalanságot, s ajtajához lopóztam. Benn a lámpa égett, s Miklós lázasan, nagy léptekkel, nehéz lélegzettel járt fel s alá. Jól hallottam az ajtón keresztül... Nem állhattam ki tovább, és bebocsáttatást kértem. Aludni küldött. Nem mentem, és az ajtón

keresztül beszélni kezdtem hozzá, először úgy, ahogy te tanítottál - erre még ingerültebb lett, és oly borzasztó szavakat mondott -, aztán úgy kezdtem beszélni, mint szívem súgta, oly szavakkal, melyekre szerelmem, kétségbeesésem, bűnbánatom tanított. Késő volt, késő! Nem felelt, nem akart látni, nem akart rólam tudni... Végre megtörve, megszégyenülve szobámba lopóztam, s térdre estem, és imádkoztam, nem tudom miért, nem tudom, kihez... Így talált a hideg, vigasztalan hajnal, s midőn egy szörnyű gondolattól hirtelen megkapatva, ismét Miklós szobájába rohantam, már nem volt ott, eltávozott, szó nélkül, azt sem mondva, visszajön-e, látom-e még valaha. Anyám, anyám, add vissza férjemet!

SZIDÓNIA Micsoda beszéd ez, gyermekem? Miért kéred tőlem férjedet? Én bizonyára nem ragadtam el tőled. Ellenkezőleg, mindent megtettem, hogy hozzád láncoljam.

SZERAFIN Oh, anyám, e hosszú, néma éjszakán, míg könnyek közt virrasztottam szobámban, végigvonult előttem egész elmúlt életem, és láttam, mily üres, mily hideg volt az, mennyire méltatlan volt férjem mély és igaz szerelméhez... Hiába hunytam be szememet, látnom kellett, nem futhattam el előle... Anyám, anyám, miért neveltél ilyennek? mért nem tanítottál meg arra, hogy az élet csillogó cifraságain kívül van még más, mélyebb és valódibb boldogság is? Igaza volt atyámnak - oh! nagyon igaza -, buborék volt, ami után kapkodtunk, amiben boldogságot kerestünk.

SZIDÓNIA *(méltatlankodva)* Tessék! most már második gyermekem lázad föl ellenem... Ez már mégis sok, ez megtöri anyai szívemet... De nem haragszom rád, szegény gyermek, magadon kívül ragadott a fájdalom. Menj most e szobába testvéreidhez, és bíz rád, hogy helyreállítsam boldogságodat.

SZERAFIN *(keserűen)* Boldogságomat! Minő boldogságot? Talán új ruhákat akarsz adni, vagy ékszereket, vagy éppen bált rendezni tiszteletemre? Ez volt eddig boldogságom, és miatta elvesztettem azt, amit többé vissza nem szerezhet senki. Oh, mama! nem szabónál készítik a boldogságot! Add vissza lelkem nyugalma, add vissza férjem szerelmét és becsülését - megtanultam már, hogy ez az igazi boldogság, oh! hogy olyan későn tanultam meg! *(El balra)*

SZIDÓNIA Oh, gyermeki hálaatlanság!

HATODIK JELENET

Gombos, Szidónia

GOMBOS *(a középén jó)* Kezeit csókolom, nagysád!

SZIDÓNIA *(felriadva)* Ah! ügyvéd úr, milyen szerencse! ily korán reggel!

GOMBOS Bocsánat korai látogatásomért, de éppen most kaptam Solmay barátom levelét, hogy haladék nélkül látogassam meg.

SZIDÓNIA *(magában)* Mit jelent ez? Talán csak nem akar válópert indítani? A hálaatlanság ennyi kiáltó példája után már erre is készen lehetek.

HETEDIK JELENET

Előbbiek, Solmay

- SOLMAY *(a középén jó, büszke, dacos tartással. Gomboshoz)* Isten hozott, barátom! Nagyon szép tőled, hogy úgy sietnél eleget tenni kérésemnek. *(Szikóniához, parancsoló hangon)* Hagyj magunkra!
- SZIDÓNIA *(szelíden, alázatosan)* Jó reggelt, kedves Nácikám! Rossz ember, ma még meg sem csókoltál. *(Félre)* Mindjárt megpukkadok.
- SOLMAY *(félre)* Hát ez micsoda új taktika! *(Fenn, göggel)* Dolgom van az ügyvéddel, hagyj magunkra.
- SZIDÓNIA Akaratod mindig parancs reám nézve. *(Félre)* Megkeserülöd még ezt! *(El balra)*

NYOLCADIK JELENET

Solmay, Gombos

- SOLMAY *(magában)* Bizonyos vagyok benne, hogy hallgatózik az ajtónál. Annál jobb. *(Fenn)* Bocsáss meg, hogy oly korán zavartalak, nagyon sürgős dolgom van. Arra akarlak kérni, hogy nézd át irataimat, számadásaimat, vagyoni állásomat és adósságaimat, és adj nekem őszinte véleményt, megmenekülhetek-e a bukástól.
- GOMBOS Ideje, hogy már eszedbe jutott. Valóban, barátom, eddig is megbotráncozva láttam, milyen örülden vágattál a végromlás felé.
- SOLMAY A feleségem akarta így.
- GOMBOS Te vagy a férfi, neked kellett volna ésszel, erővel közbelépned feleséged hiúsága, vaksága, bűnös könnyelműsége ellen. Gyermekkori barátod vagyok, s fáj a lelkem, hogy nem léphetek közbe, nem menthetlek meg. De hiszen csak lett volna az én feleségem, majd megtanítottam volna!
- SOLMAY *(halkan)* Csak rajta! még erősebben és hangosabban!
- GOMBOS Eh! mit biztatsz engem, hogy hangosabban beszéljek? Elég hangosan beszél a világ - bizony feleséged is meghallhatta volna, hogy nincs egy józan ember, ki meg ne botráncoznék léhaságán, tékozlásán, s éppen azok nevetik ki legjobban, akikkel versenyezni akart, s akiknek mindig tetszését hajhászta.
- SOLMAY *(bal felé vonva Gombost)* Jerünk közelebb az ajtóhoz.
- GOMBOS Különben te sem érsz többet, elhiheted. Mindenki csodálkozik gyávaságodon, és sajnálkozik gyermekeiden. Szegények! Mi lesz belőlük ilyen nevelés mellett! Megérdemelnéd, feleségeddel együtt, hogy pénzért mutogassanak, mint elrettentő példáit a szülői könnyelműségnek. Bocsáss meg, barátom, igaz szót akartál, és az igazság mindig goromba.

SOLMAY Jó, ez megvan! Térjünk most dolgunkra. Elhatároztam, hogy a pesti lakással felhagyok, e felesleges bútorokat eladom, azonnal pankotai jószágomra költözöm, és összehúszom magamat, amennyire lehet. Kérlek hát, nézd át írásaimat, s adj nekem szakértő véleményt.

GOMBOS Csakhogy végre megjött az eszed! Ebben már szívesen leszek segítségére.

SOLMAY *(jobbra mutat)* Siess hát, itt e szobában az asztalon találod összes irataimat - nézd át azonnal, mert még ma akarok intézkedni. A lakást már felmondtam, mindjárt megyek vevőket keresni a bútorok számára...

GOMBOS *(az ajtó felé menve)* Ugyancsak sietsz!

SOLMAY *(halkan)* Most benne vagyok az akarásban, a parancsolásban - sietnem kell, mert néhány nap múlva megint felülkerekedhetik a feleségem, és akkor vége! Bevégzett tényeket kell teremtenünk! Érted? Siess hát! *(Gombost betolja a jobb oldali ajtón, magában)* És most fel a döntő végcsatára! *(A bal ajtóhoz megy, és kinyitja)* Ah! hát te itt vagy?

KILENCEDIK JELENET

Szidónia, Solmay

SZIDÓNIA *(belép, méltósággal)* Mindent hallottam.

SOLMAY Azaz hallgatóztál az ajtón. No, ha te ezt tartod elegáns és nagyvilági modornak, erre Pankotán is lesz alkalmad. Ott is vannak ajtók. Hallottad elhatározásomat - készülj!

SZIDÓNIA Oh, Ignác!

SOLMAY Csak hamar! Tudom, hogy egy szcénán keresztül kell esnünk. Játssz el, aztán menj pakolni.

SZIDÓNIA *(fájdalmas lemondással)* Oh, Ignác!

SOLMAY Ezt már hallottam.

SZIDÓNIA *(megadó szelídséggel)* Akaratod mindig parancs volt előttem; most sem fogok ellen tenni. Ami engem illet, nincs más vágyam, mint a nyugalmas falusi élet. De gondold meg, hogy ez úton éppen nem szabadulunk meg a fenyegető veszélytől, melyről az ügyvéd szólt. Visszavonulásunk éppen figyelmessé tenné a világot, s gyermekeink elesnének a fényes partiktól, melyek reájuk várnak. Béla elveszteni Sereczkynét, Gizella Chupor Aladárt.

SOLMAY Ez csak egészségükre válnék.

SZIDÓNIA Ignác, Ignác, ne légy oly önző. Végy rólam példát. Lásd, előttem nem lebeg más, mint gyermekeink jövője és boldogsága.

SOLMAY Szerafint már boldoggá tetted. Elégedjél meg ezzel az eredménnyel, és menj pakolni.

SZIDÓNIA Ignác! te már nem szeretsz engem. *(Feléje megy)*

SOLMAY Ne jöjj az ablakhoz, nagy itt a léghezám.

SZIDÓNIA Nem szeretsz, nem, nem, másképp nem beszélnél így velem. Hova lettek esküid, heves szerelmi szavaid, epedő sóhajtásaid? Ah! Akkor még szeretted.

SOLMAY Harminckét év előtt.

SZIDÓNIA De nem panaszkodom, a szelíd megadás volt mindig az én fegyverem, ezt szegzem most is zsarnoki önkényed ellen. Nem kérlek, nem fenyegetlek, csak sírok, csak sóhajtok - némán és titokban...

SOLMAY Menj pakolni! *(Ujjával dobol az ablakon)*

SZIDÓNIA *(hirtelen átváltozó hangon, indulatosan)* Náci, most már elég! Annyit mondok, hagyj fel azzal a dobolással, vagy betöröm az ablakot! Nézze meg az ember! Ezt a bánásmódot érdemlem én tőled, aki neked áldoztam ifjúságomat, szépségemet, legszebb éveimet, aki jólétedért, kényelmedért zsugorgattam, takarékoskodtam, nélkülöztem! Szolgáló vagyok én, hogy így bánsz velem? ily műveletlen, bárdolatlan módon, melyet talán Demeter barátodtól tanultál? Ah! azt mondod, hogy te parancsolsz? Harminckét évig engedelmeskedtem, rabszolgád voltam, de most vége türelmemnek, s megmutatom, hogy nekem is van akaratom, akárhogy bámulsz, van, van, van! és nem megyek Pankotára, nem, nem, nem!

SOLMAY *(visszafordul az ablaktól)* No, csakhogy visszatértél rendes stílusodhoz, mert az a szokatlan szelídség már majd kivett a sodromból. Most hát én is kimondom, hogy most az egyszer az én akaratom fog teljesülni. Te már bevégezted uralkodásodat, megpihenhetsz babérjaidon. Szerafint boldogtalanná, többi gyermekeidet nevetségessé, férjedet tönkretetted. Elégedjél meg ennyi sikerrel, húzd magad össze, és hagyd legalább jóvátennem azt, amit még lehet. Menj pakolni, mert megmutatom, hogy nekem is van akaratom, van, van, van!... és többé nem maradunk itt, mert nincs több pénz, nincs, nincs, nincs!...

SZIDÓNIA *(félre)* Vegyük elő a legerősebb fegyvert. *(Fenn, hidegen, méltósággal)* Jól van, tégy tetszésed szerint, de engem nem fogsz kényszeríteni, hogy gyermekeim jövőjét feláldozzam szeszélyeidnek. El fogunk válni.

SOLMAY Mit mondasz?

SZIDÓNIA *(félre)* Megijedt. *(Fenn)* Azt mondom, hogy el fogunk válni.

SOLMAY Hála Istennek! Akár tüstént hozzáfoghatunk. A pakolással egy füst alatt megindíthatjuk a válópert is. Itt van a szomszéd szobában Gombos, híres ügyvéd, kiváló szaktekintély a válóperekben, átengedem neked. *(Kiszól az ajtón)* Gombos, kérlek egy szóra.

TIZEDIK JELENET

Előbbie, Gombos

GOMBOS *(füle mögött tollal)* Mit háborgatsz e nagy munkában?

SOLMAY Nagyobb munka akad itt. Beszélj a feleségemmel, egy igen fontos pert akar rád bízni. Ne feledd, hogy egészen az én akaratommal történik, s azt kívánom, hogy minél előbb meglegyen. A honoráriumot én fizetem, szívesen fizetek akármennyit. *(Szidóniához)* Úgy! Legyen egészen a te akaratom szerint, én nem gátollak. Addig Isten veled, kedves - ha szabad mondanom - néhai feleségem! *(El jobbra)*

GOMBOS Parancsára állok, nagyságos asszonyom, rendelkezék velem.

SZIDÓNIA *(az egész jelenet alatt legnagyobb meglepetést, hűledezést, méltatlankodást mutatott. Szólni akar, de az indulat elfojtja hangját. Néhány lépést tesz Gombos felé, megáll, benső, heves küzdelemmel végre kipattan)* Mondja meg Ignácnak, hogy azért sem!

GOMBOS Ennyi az egész?

SZIDÓNIA Ennyi. Azért sem! Megmondhatja neki.

GOMBOS Ezt a pert ugyan sommásan végeztük el. *(El jobbra)*

TIZENEGYEDIK JELENET

Szidónia (egyedül)

Megvertek! Tönkretettek!... Tönkre? Nem, azért sem! nem adom meg magamat. Küzdeni fogok, az anyai szeretet oroszlanerőt önt szívembe... Szegény gyermekeim! nem hagyhatom eltemetni őket, nem, mikor itt a legszebb jövő, a legfényesebb partik várnak rájuk... Talán nemsokára, talán holnap - és most elvonuljunk, elfussunk, tudassuk a világgal bukásunkat? Soha! Mit tegyek? Gizella szerencséje már annyi, mint bizonyos... Chupor mindennap nyilatkozhatik - oh! az én szemem nem csal... Mit tegyek? Megvan...! *(Leül az asztalhoz, gyorsan egy levelet ír)* Rögtön nyilatkoznia kell; tudom, hogy csak bátorsága hiányzott... Majd segítségére leszek... *(Csenget)* És ha majd bevégzett ténnyel lépek Náci elé, akkor meglátjuk, kinek volt igaza.

TIZENKETTEDIK JELENET

Adolf, Szidónia

ADOLF Nagyságod igénybe óhajtja venni önkéntes szolgálataimat?

SZIDÓNIA Vigye, kérem, e levelet azonnal címére.

ADOLF *(megnézi a címet)* Chupor Aladár... Nagyságod óhaja teljesítve lesz.

SZIDÓNIA És vigyázzon, nem szükséges előtte vagy inasa előtt említeni, hogy felmondunk magának.

ADOLF Ha nagyságod kívánja, örökre keblem mélyébe temetem e titkot. *(El)*

SZIDÓNIA *(magában)* Azt írtam neki, hogy az élőképek ügyében óhajtók vele beszélni... Udvarias, finom ember, rögtön itt fog teremni - és akkor... akkor, Ignác, meglátjuk, ki szereti jobban gyermekeit... *(Leül a pamlagra, elgondolkozva)*

TIZENHARMADIK JELENET

Demeter, Szidónia

- DEMETER *(a középén jó, kezében nyitott levéllel)* Szerencsés jó reggelt kívánok! *(Kezet csókol Szidóniának. Jóakaró részvétellel)* Rosszul tetszik kinézni. Talán megint a görcsök vették elő a sógorasszonyt?
- SZIDÓNIA *(felugrik, félre)* És ilyen emberek társaságában töltsem életemet? Soha! *(fenn)* Férjemet keresi, Demeter? Szobájában van. *(Jobbra mutat)*
- DEMETER Odahaza hallottam, a szállásomon, hogy Solmay sógor tegnap valami tízszer keresett, de nem volt szerencséje otthon találni; aztán ezt a levelet hagyta számomra, ni! Azért jöttem, hogy megmossam érte a fejét...

TIZENNEGYEDIK JELENET

Előbbieket, Solmay

- SOLMAY *(sietve jó jobbról)* Szavát hallottam, Demeter... Köszönöm, hogy meglátogatott...
- DEMETER Dejszen nem lesz benne köszönet. Éppen most mondtam az öreg nagyságos asszonynak, hogy meg akarom mosni a fejét szappan nélkül. Ejnye! ejnye! hogy tudott rólam ilyesmit föltenni! Hogy én lármát csapnék a miatt a vesztegetés miatt, hogy feladnám Rábay urat, hogy szégyent hoznék az imádott Solmay családra. És még könyörög, hogy ne tegyem... Hát olyan embernek tart engem? Látja, a nagyságos sógorasszony sokkal jobban ismer - sohasem tette volna fel rólam...
- SZIDÓNIA *(elhúzódva)* Mit jelent ez?
- SOLMAY *(megragadja Demeter kezét)* Oh, Demeter! tegnap is mondtam, ma is mondom, hogy ön igazi nagy ember... De éppen mert legtöbbször tartom az ön jó véleményét, azért akarom, hogy vőm nemcsak a világ előtt, de ön előtt is igazolva legyen. Higgye el, hogy ő semmit sem tudott ama megvesztegetésről.
- SZIDÓNIA Micsoda megvesztegetésről?
- DEMETER Na, tudja, azokról az ajándékokról, melyeket Szerafin elfogadott; őt is csak a gondatlanság vitte bele - itt van a levélben. *(Tenyerével a levélre üt)*
- SZIDÓNIA Nem értem!
- DEMETER *(magyarázólag)* Hát nem tudta, mit tesz - nagyon felületes volt a nevelése - itt van a levélben... Azután megbánta, ki is akarta fizetni, de a nagyságos mama elverte az ötezer forintot - itt van a levélben... Nem tesz semmit, asszonyoknál nem kell ezt olyan szigorúan venni. Hosszú haj, rövid ész...
- SZIDÓNIA Kapok végre magyarázatot?
- DEMETER Hát mégse érti?... Itt van, olvassa el ezt a levelet. *(Átadja Szidóniának a levelet)* Tudom, nem fogja az ablakba tenni.
- SZIDÓNIA *(elkapja a levelet, s növekvő méltatlansággal olvassa)*

DEMETER *(Solmayhoz)* De még ha hibásnak tartottam volna is Rábayt, csak nem teszi fel rólam, hogy képes lettem volna árulkodni?... Ej, ej!

SOLMAY Bocsásson meg, Demeter, de oly sértődve, csaknem fenyegető hangon búcsúzott el...

DEMETER Eh! tudja, hogy én nem értek az ékesszóláshoz... *(Szidóniára mutat)* Ni, hogy tüzel a mama.

TIZENÖTÖDIK JELENET

Előbbie, Tamás

TAMÁS *(gyorsan jó a középén)* Bocsánat, nagysád, otthon hallottam, hogy atyám itt van, egy igen kellemetlen, szomorú hírt kell azonnal tudtára adnom.

DEMETER Mi baj!

TAMÁS Éppen most olvastam, hogy Rábay úr tegnap lemondott hivataláról.

SZIDÓNIA Nagy ég! Lemondott?

TAMÁS Mint a villámcsapás hatott rám e hír. Oh, atyám, mikor tegnap elbeszélted nekem a történeteket, mindjárt mondtam, hogy rosszul tettél, hogy nem kellett volna csupa látszatra oly sértő gyanúsítást dobni e nemes, becsületes férfiú arcába... Te vagy most az oka...

SOLMAY *(dühösen)* Dehogy ő! A feleségem az oka.

SZIDÓNIA Én?

SOLMAY A te példád, a te könnyelműséged, a te plüsseid és ezüstbrokátjaid! Most már csinálhatsz kosztümös élőképeket.

DEMETER *(nagy fájdalommal)* Ne nyaggassa az öregasszonyt, Solmay sógor, én vagyok mindennek oka. Oh, én szarvas állat! Nem tudtam befogni a számat, gyanúba hoztam a legbecsületesebb köz- és nyilvános tisztviselőt, megfosztottam kenyerétől, és szégyenbe hoztam az imádott Solmay családot! Lemondott, hogy megelőzzön engem - persze, hiszen úgy beszéltem, mintha mindjárt fel akarnám adni! Oh! de ez nem maradhat ennyiben, nem! Ne féljenek, bízzanak bennem! Akármilyen rossz a modorom, azért mégis jó a szívem, megmutatom, hogy jóváteszem hibámat, megmutatom! Ohó! Mondhatják Morosán Demeterről, hogy ügyetlen, de azt senki se mondhatja, hogy gonosz lelkű!... Megyek, tudom már, mit teszek! Bízzék bennem, Solmay sógor! *(Megöleli Solmayt)* Ne tüsszöggjön, nagyságos asszony! *(Megöleli Szidóniát)* Bocsánat! - nem gusztusból történt; azt sem tudom, mit teszek már, de egyet tudok, és azt meg fogom tenni! *(Elrohan, Tamás utána)*

SOLMAY *(elkapja Szidónia kezéből a levelet)* No, drága Szidóniám, hát nincs igaza a levélnek, hogy minden bajnak te vagy az oka?

SZIDÓNIA Mindig én voltam az áldozat - hadd legyenek most is... Sújts le, tiporj el, szörnyeteg; nekem csak könnyeim vannak. *(Sírva a pamlagra esik)*

TIZENHATODIK JELENET

Előbbiek, Sereczkyné, Béla

- SERECZKYNÉ Jó napot, kedveseim! Nos, tartunk ma próbát az élőképekből?
- SOLMAY De már játszunk is.
- SERECZKYNÉ Ah! ah! leendő papa! úgy látszik, enyelgő hangulatban van. Hercig öreg! *(Bélához)* Rabszolga, vegye át felöltömet!
- BÉLA *(átveszi, komoly méltósággal)* Bár örökké karomon hordhatnám!
- SERECZKYNÉ Engem vagy a felöltőt? Ah! ah! a leendő papa humora reám is átszáll. *(Szidóniához)* Kedvesem, mit jelent ez a levertség, szomorúság? Talán elhibázta a szabó az új kosztümöket?
- SOLMAY Nem éppen olyan nagy szerencsétlenség, csak annyi az egész, hogy tönkrementünk.
- BÉLA Atyám!
- SOLMAY Nos, mit ijedeztek? Ami igaz, az igaz. Jobb, ha most mondom ki, mint az esküvő után. Most legalább nem kerül perköltségbe az elválás.
- SERECZKYNÉ Ah! ah! ez valóban meglepő! Nem tréfál ön, uram?
- SOLMAY Tessék megkérdezni a hitelezőimet. Most tudja, nagysád, mihez tartsa magát.
- SERECZKYNÉ *(Bélát újjával fenyegetve)* Gonosz! nekem erről semmit sem szólt. Mit tegyünk most? Én már tudósítottam boldogult első imádott férjem mamáját, s íme, éppen ma kaptam válaszát. *(Keből levelet vesz ki, és Solmaynak nyújtja)* Azt írja, hogy miután második férjemmel ilyen fényes partit csinálok, ne számítsak az évdíjra, melyet eddig tőle kaptam.
- SZIDÓNIA *(hirtelen)* Hogyan? hát neked nincs vagyond?
- SERECZKYNÉ Hogy volna? minden a mamáé, a másiké... De ez nem tesz semmit, csak toalettjeimről ne kelljen lemondanom - ezt nem is tehetem, soha, soha! Béla azonnal szerezhet valami fényes hivalt...
- SOLMAY Nem tud szerezni semmit. Egy szó, mint száz, valljátok be, hogy mind a ketten a másikonál kerestétek a fényes partit, nyújtsatok szépen kezét egymásnak, és váljatok el jó barátságban, míg nem késő.
- SERECZKYNÉ *(kezet nyújt Bélának)* Gonosz! én megbocsátok önnek!
- BÉLA Én sem haragszom nagysádra.
- SOLMAY *(Szidóniához)* Megint szétpattant egy buborék. *(Sereczkynéhez)* Kezeit csókolom, nagysád, bocsásson meg, hogy távozom; ügyvédem itt a mellékszobában rendezi irataimat. *(Bélát maga előtt betolva az ajtón)* Gyere, segíts neki, írónak talán mégis használhatunk, te - államférfi! *(El Béla után jobbra)*

TIZENHETEDIK JELENET

Sereczkyné, Szidónia, majd Adolf

- SERECZKYNÉ Ah! ah! kedves Szidóniám, ki hitte volna! A te fényűzésed...
- SZIDÓNIA És a te toalettjeid!
- SERECZKYNÉ Merő káprázat!
- SZIDÓNIA Csupa füst!
- ADOLF *(óvatosan belopózik a középén, rejtélyesen intve Szidóniának)* Ő itt van.
- SZIDÓNIA Mit jelent ez? Ki van itt?
- ADOLF *(súgva)* Akit hívatni méltóztatott.
- SZIDÓNIA Mit akar e titkolózással? Szóljon már!
- ADOLF Vagy úgy! Hát nem titok? *(Az ajtó mellé áll, jelentve)* Chupor Aladár önagysága kívánja tiszteletét tenni.
- SZIDÓNIA Chupor? Ah! egészen megfélelkeztem róla e sok baj közt. Istennek hála, még semmi sincs elveszve. *(Sereczkynéhez)* Kérlek, kedvesem, egy percre látogasd meg leányaimat - Szerafin is itt van, nagyon sürgős beszélőnivalóm van Chuporral...
- SERECZKYNÉ Ah! Szerafin is itt van? Sietek, képzelem, hogy meg lesz lepetve a nagy újságtól. Kétnapi menyasszonyság - nagyszerű! *(El balra)*
- SZIDÓNIA *(Adolfhoz)* Bocsássa be! *(Adolf kitárja az ajtót és el)*

TIZENNYOLCADIK JELENET

Chupor, Szerafin

- CHUPOR *(megtörten, zavartan, lehajtott fővel, lassan jó)* Parancsoljon velem, nagysád!
- SZIDÓNIA *(kezével ülést mutatva, leül)* Bocsásson meg, kedves Chupor, hogy ily korán visszaéltem barátságával, tudja, az anyáknak mindent meg lehet bocsátani.
- CHUPOR *(állva marad)* Értem. *(Félre)* Mindent tud már. *(Fenn)* Én lovagias ember vagyok, nagysád, tudom kötelességemet.
- SZIDÓNIA Sohasem kételkedtem az ön lovagiasságában, s éppen azért...
- CHUPOR Igaza van, nagysád. Nem vagyok oly... oly hibás, mint a látszat s a vak féltékenység mutatja; de a baj megtörtént...
- SZIDÓNIA Micsoda baj?
- CHUPOR Jóvá fogom tenni hibámat. Udvarlásom nagyon feltűnő volt - a világ nyelve rossz -, nem tagadom; rendelkezék velem, nagysád.
- SZIDÓNIA *(félre)* Megértett. Tudtam, hogy csak egy kis bátorításra volt szüksége. *(Fenn)* Ej! ej! hát miért nem szólt nekem előbb? Azt hiszi, elleneztem volna?
- CHUPOR Erre valóban nem gondoltam.
- SZIDÓNIA De hiszen még most sem késő! Szóljon bátran, nincs semmi akadály.

CHUPOR Nincs? *(Félre)* Bizonyosan elválík a férjétől, s most csupa lovagiasságból nekem kell nőül vennem. Úgy kell nekem!

SZIDÓNIA Nos? mért nem szól? Mondom, nincs semmi akadály!

CHUPOR Értem. Én lovagias ember vagyok, nagysád, s mihelyt vége lesz a válópernek...

SZIDÓNIA *(bámulva)* Válópernek? Talán csak nem mondta önnek valaki, hogy elválok férjemtől?

CHUPOR *(félre)* Ő is? Két asszony lesz a nyakamon. Úgy kell nekem! *(Fenn)* Legyen meg a végzet akarata. S ha Szerafinnak nincs ellene kifogása...

SZIDÓNIA *(fölkel, bámulva)* Szerafinnak? Már miért volna Szerafinnak kifogása?

CHUPOR *(bánatosan)* Nincs? Úgy rendben vagyunk.

TIZENKILENCEDIK JELENET

Előbbiek, Szerafin

CHUPOR *(észrevéve Szerafint, félre)* Látom, minden el van készítve, nincs menekvés. *(Szerafinhoz lép)* Nagysád, én lovagias ember vagyok, s amit hibáztam, azt jóvá is tudom tenni. *(Letérdel Szerafin előtt, s meg akarja fogni kezét)*

SZERAFIN *(elhúzódik)* Mit jelent ez a tréfa?

SZIDÓNIA Chupor, önt megzavarta a nagy boldogság. Hiszen ez nem Gizella!

CHUPOR *(térden, Szidónia felé fordul)* Miért legyen ez Gizella kisasszony?

SZIDÓNIA Hiszen éppen most beszélünk róla.

CHUPOR Bocsánat, én Szerafin önagyságáról beszéltem. Őt kompromittáltam udvarlásommal, neki tartozom jóvátétellel.

SZIDÓNIA Mit beszél ön?

CHUPOR *(fölkel)* Hát nem válík el férjétől? Nem kell őt feleségül vennem?

SZERAFIN Engem? Megörült? Ah! nagy fájdalom dacára is kénytelen vagyok nevetni... Oh, istenem! Hát ön komolyan vette udvarlását? Ezt nem tudtam... Oh! mily neveltséges! És most jóvátételt ajánl? Miért? Minek oka ön? Szegény ember! Más az én bánatom, nem segíthet azon az ön jóvátétele... Ah! és még nőül is akarna venni? Bocsásson meg, Chupor, de ez olyan furcsa, hogy nem állhatom meg nevetés nélkül! *(Kitör elfojtott nevetése, s hangos kacagásba megy át)*

HUSZADIK JELENET

Előbbiek, Solmay jobbról, a középpajtóban állva marad, majd Demeter, Tamás

SOLMAY Ej, be vígan vagytok!

RÁBAY Mi történik itt?

SZERAFIN *(örömmel)* Miklós! *(Feléje akar sietni, zavartan és félve megáll, s lesüti szemét)*

CHUPOR *(Rábay elé lép)* Uram, én tegnap reggel óta otthon ülök, és várom segédeit. Nem jöttek. Rendelkezzék velem, kész vagyok minden elégtételre; ámbár a legfényesebb elégtételt éppen most adtam meg, midőn *(meghajolva Szerafin előtt)* önagysága úgy kinevetett, hogy egész életemre elég lehet. De ha ön mégis elégtételt kíván, én lovagias ember vagyok. *(Demeter és Tamás jönnek)*

RÁBAY Félreértés volt, Chupor, nincs öntől semmi kívánnivalóm. *(Kezet nyújt neki)*

CHUPOR *(magában)* Az asszony kinevet, a férj kezét ad - komplett lefőzés.

SZIDÓNIA *(ki mindeddig a legnagyobb meglepetéssel küzdött, kipattanva)* Hát nem Gizella?

CHUPOR *(zavartan)* Sohasem gondoltam rá - bocsánat -, kissé meg vagyok zavarodva; ha nagysád elégtételt kíván...

DEMETER *(kituszkolja az ajtón)* Ne lábatlankodjék, fiatal óriás! Látja, hogy senkinek sem kell az elégtétele.

CHUPOR *(legnagyobb zavarban)* Rendelkezésére állok, uram! *(El)*

SOLMAY *(Szidóniához)* Az utolsó buborék is szétpattant - menj pakolni!

RÁBAY Szerafin, búcsúzni jöttem.

SZERAFIN *(magában)* Nagy Isten!

RÁBAY Nem teszek szemrehányást, tudom, hogy a hibát csak meggondolatlanságból követted el. De mégis elkövetted, és az én önérzetem és becsületelem nem engedte, hogy megtartsak oly állást, melyről csak egy ember is tudja, hogy visszaéltem vele. Nőm vagy én - az mindegy; nőm tetteért mindig el kell vállalnom a felelősséget. Lemondtam hivatalomról. Te jóléthez, fényűzéshez vagy szokva - mindaddig, míg oly állást nem szereztem, melyben igényeidnek eleget tehetek, nem kívánhatom, hogy megoszsd velem a nélkülözést...

SZERAFIN *(hozárohan, megragadja kezét)* Miklós! drága férjem! köszönöm, hogy ezt a módot nyújtod nekem, mellyel megmutathatom igazi bűnbánatomat. Ha jólétet, gazdagságot találtam volna oldalad mellett, nem merném feléd nyújtani kezemet, nem mernék eljátszott bizalmadért könyörögni. Oh! de most szegény vagy - engedd, engedd, hogy osztozzam veled! Oh, hadd győzzelek meg, hogy nekem semmi, semmi nem kell többé a világon, csak a te szereteted, a te becsülésed... Nem vagyok rá méltó - oh, engedd, hadd tegyem rá méltóvá magamat, hadd legyek hű és igaz társad balsorsodban -, férjem, drága, szeretett férjem! *(Kitörnek könnyei, s Rábay lábai elé esik, átkarolva térdeit)*

RÁBAY *(főlemeli Szerafint, magához szorítja, kitörő szerelemmel)* Oh! Szerafin! ez az igaz nő hangja volt! Nem sajnálom az árát, melyet érte fizettem.

DEMETER Elvégezték már? Most hát rajtam a sor...

SOLMAY Csitt, Demeter! most én következem. *(A bal ajtóhoz siet, s kikiált)* Gizella!

HUSZONEGYEDIK JELENET

Előbbie, Gizella, Aranka, Sereczkyné

- SOLMAY *(Gizellát kezénél fogva elővezeti)* Demeter! Tegnapelőtt nem értettük meg egymást *(jelentős pillantást vet Szidóniára)*, imádott nőm feje kissé el volt kábulva - most hát rendbe hozom a dolgot. Ezennel megkérem Tamás kezét Gizella lányom számára.
- DEMETER Tamás fiam, te ékesszólóbban tudsz beszélni, felelj rá.
- TAMÁS *(nagy felindulással)* Ah, uram!... a boldogság! Ha Gizella kisasszony...
- SOLMAY *(Gizellához)* Rám nézz, és ne a mamára... Felelj!
- GIZELLA *(halkan)* Igen! *(Kezét nyújtja Tamásnak)*
- DEMETER Ennyi ékesszólás tőlem is kitelt volna. *(Rábay vállára üt)* Most már közelebbi sógorok vagyunk, öcsém, el kell fogadnod az én ajánlatomat. *(Írást vesz ki zsebéből)* Itt van, a fiskálisom már elkészítette a szerződést. Nekem annyi mindenféle vállalatom van, hogy már régóta keresek egy arravaló szakértő társat. *(Átadja neki az írást)* Írd alá! csapj fel!
- RÁBAY *(megfogva Demeter kezét)* Köszönöm, Demeter, nem fogsz bennem csalódni.
- SOLMAY Az ügyvédem azt mondja odabenn, hogy ha szépen meghúzzuk magunkat, még mi is megmenekülhetünk a bukástól. Holnap megyünk Pankotára.
- ARANKA *(súgva Szidóniához)* Mama, hát a nőegyleti bál és az élőképek?
- SERECZKYNÉ *(Szidóniához)* Ah! ah! kedvesem, szerencsét kívánok a családi boldogsághoz.
- SZIDÓNIA *(magában)* Sereczkyné ne lásson megalázva. *(Fenn)* Végre hát teljesül legforróbb kívánságom. Náci! Náci! mennyit sürgettelek, mennyit könyörögtem, hogy hagyjunk fel e fárasztó fővárosi élettel. Csakhogy beláttad valahára, hogy nekem volt igazam.
- SOLMAY *(Rábayhoz)* Mégis az övé az utolsó szó.
- SZIDÓNIA *(magában)* Pankotán nőegyletet alapítok, s én leszek az elegáns társaság központja.

-&-